

Soudruzi určení k internaci

PAVEL ŽÁČEK

V noci z 20. na 21. srpna 1968 řešil štáb pučistů pplk. Bohumíra Molnára z vedení Státní bezpečnosti Prahy a Středočeského kraje, umístěný v objektu Bartolomějská č. 7, řadu požadavků sovětských okupantů. Vlastní iniciativou tak zřejmě zůstala pouze příprava a realizace internace příslušníků politické policie, kterým vedoucí funkcionáři Státní bezpečnosti z různých důvodů nedůvěřovali.

V soupisu, jenž měl v brzkých ranních hodinách 21. srpna 1968 k dispozici kpt. Jiří Malý, mělo být uvedeno na dvacet osob. Zesílená služba v polních uniformách při vchodu do budovy Bartolomějská č. 7 předala osm takto označených *soudruhů*, kteří se dostavili na svá pracoviště, určeným důstojníkům, a ti je dovedli do upravené místnosti VI. odboru krajské správy SNB v pátém patře.

Prvním zatčeným se v 01.45 hodin stal technik VI. odboru KS-SNB prap. Ivan Železnov, poté byli internováni příslušníci II/A odboru - starší referent mjr. Jaroslav Mejstřík (ve 4.45 hod.), referent ppor. Petr Beran (v 5.00 hod.), starší referent ppor. Vladislav Lapáček (v 6.45 hod.) z 1. oddělení, dále starší referent 4. oddělení kpt. Vítězslav Horák, referent 12. oddělení kpt. Jaroslav Slovák (v 7.30 hod.), starší referent 6. oddělení por. Jiří Kavčiak (v 7.35 hod.) a starší referent 1. oddělení npor. Jiří Vajs (v 8.00 hod.).¹

Dramatická internace vybraných příslušníků Státní bezpečnosti pod nabitými zbraněmi trvala asi do půl jedenácté 21. srpna 1968, *kdy byli sou-*

druzi vyzváni, aby odešli domů až do vysvětlení jejich případu. Všelidový odpor československých občanů proti okupaci pěti armád Varšavského paktu zachránil svobodu a možná i život i těmto příslušníkům politické policie. Co je však neminulo, bylo vyhození nejprve ze Státní bezpečnosti a posléze i ze Sboru národní bezpečnosti vůbec.

Kdo byli tito příslušníci? Zde je stručný popis jejich činnosti u ministerstva vnitra:²

Služebně i věkem nejstarším internovaným příslušníkem Státní bezpečnosti byl poválečný člen Komunistické strany Československa **Jaroslav Slovák** (nar. 19. 4. 1925), přijatý 22. března 1950 za člena Sboru národní bezpečnosti a zařazený na krajské velitelství StB Praha. Po úspěšném absolvování hospodářsko-správního kurzu 31. května 1950 podepsal služební přísahu a 1. ledna 1951 byl jmenován strážmistrem. Až do konce roku 1955 podporučík Slovák působil na kontrarozvědném úseku (2. odbor) krajské správy mi-

Jaroslav Slovák

Foto: ABS

nisterstva vnitra Praha, konkrétně na problematice Rakouska a Německa. Po přeřazení na III. odbor se věnoval rozpracování objektů Městská divadla pražská, Vesnické divadlo a Pražské estrády.

Po kritice jeho agenturně-operativní práce ze strany vedení odboru byl poručík Slovák 1. května 1959 nejprve přeřazen na okresní oddělení ministerstva vnitra Praha-západ a po-

1 Srov. článek „Komunisté nezvedají prst, nýbrž pěst“ na str. 16-35.

2 K pěti internovaným příslušníkům se v Archivu bezpečnostních složek podařilo nalézt personální spis; u ostatních jsou k dispozici pouze osobní evidenční karty. Podrobnější text bude otištěn v Securitas Imperii.

2156 *AM*

Navrhující součást MV (otevřená)

Po vyplnění tajně!

NÁVRH NA VYZNAMENÁNÍ

ZA ZÁSLUHY O OBRANU VLASTI
Název navrženého vyznamenání

Hodnost, jméno a příjmení kpt. SLOVÁK Jaroslav	Datum a místo narození 19.4.1925 Praha
Funkce referent	Straničká příslušnost KSČ - 1.6.1945
Služba v MV, MNO z povolání od 5. 5. 1945 a odbojových jednotkách činí celkem:	v MV od 22.3.1950 18 r. 1 měs. 8 dnů
Dosud propůjčená vyznamenání Za službu vlasti	

Popsání činu nebo zásluh, za které má být propůjčeno vyznamenání a hodnocení práce navrženého.

Kpt. SLOVÁK Jaroslav nastoupil do služeb MV 13.3.1950. Od tohoto roku byl služebně zařazen na II. odboru KS SNB Praha, na různých problematikách. Na 12. odd. II/A odboru byl zařazen při ustanovení tohoto oddělení 1.1.1966. Od této doby zastává funkci vedoucího referátu. Řídí 5 orgánů. Hlavní náplní na tomto referátu je obranné zajištění vyjíždějících vprav do KS, dále obrana individuální a soukromé turistiky. Na referátě má vzorný administrativní pořádek, uložené úkoly svědomitě plní a referát za doby svého působení získal řadu hodnotných zpráv Stb charakteru, které byly podkladem k založení operat. svazků na linijských odděleních.

Kpt. SLOVÁK Jaroslav vstoupil do KSČ 1.6.1945. V roce 1966 zastával na oddělení funkci vedoucího stranické skupiny. V současné době nezastává žádnou stranickou funkci. V rámci stranické skupiny pomáhá zajišťovat stranické a služební úkoly.

Vzhledem k tomu, že ve své pracovní činnosti dosáhl dobrých pracovních výsledků, doporučuji, aby mu bylo propůjčeno vyznamenání.

Náčelník 12. oddělení
M
/ mjr. K ř í ž /

MV č. skl. 55

Ještě v květnu 1968 kpt. J. Slovák z rozkazu prezidenta č. 6/68 obdržel vyznamenání „Za zásluhy o obranu vlasti“

sléze 1. listopadu 1959 k operativní skupině MV Praha 2. Na tomto pracovišti mj. vedl kartotéku tzv. bývalých lidí (BL), žijících v obvodu Prahy 2. Po povýšení do hodnosti nadporučíka mu zástupce náčelníka KS-MV pplk. Bohumír Molnár v červnu 1960 udělil souhlas k externímu studiu Institutu osvěty a novinářství při Karlově univerzitě v Praze.

Dalšímu výkyvu v činnosti nadporučíka Slovák zjevně zabránil jeho podíl na rozpracování „nelegální sekty“ Svatý Grál s centrem Praze 2, akci sledované kromě orgánů komunistické strany také vedením III. správy ministerstva vnitra. K 1. únoru 1964 byl ustanoven referentem 3. oddělení kontrarozvědného odboru-město (KRO-M); k 1. lednu 1966 byl převeden na jeho 12. oddělení. Na jaře 1968 z pozice vedoucího referátu řídil pět příslušníků Státní bezpečnosti, jejichž náplní práce bylo „obrana“ výprav i jednotlivých turistů vyjíždějících do kapitalistického zahraničí.

Dva měsíce po okupaci požádal kapitán Slovák o převedení k Veřejné bezpečnosti, které se realizovalo až 1. února 1969, kdy byl ustanoven referentem 2. skupiny okresního oddělení VB Praha-západ. Na základě negativního služebního hodnocení byl 30. června 1970 propuštěn ze Sboru národní bezpečnosti „jako celkově nevyhovující“.

Absolventa Vojensko-politického učiliště Julia Fučíka poručíka **Jaroslava Mejstříka** (nar. 7. 11. 1931) převedli 15. října 1953 z resortu ministerstva národní obrany do funkce zástupce velitele praporu Pohraniční stráže MV Poběžovice. Dne 1. srpna 1957 byl v hodnosti nadporučíka přemístěn ke krajské správě ministerstva vnitra Praha do funkce referenta II. (kontrarozvědného) odboru, odkud kpt. Mejstříka při vzniku obvodních oddělení MV k 1. dubnu 1960 přeřadili na OO-MV Praha 5. Další reorganizace operativních útvarů krajské správy MV Praha ho 1. února 1964 vynesla na 1. oddělení II/A od-

Jaroslav Mejstřík

Foto: ABS

boru (zde od července 1965 starším referentem). Po ukončení dvouleté střední odborné školy MV pro příslušníky II. a IV. odborů (srpen 1966) dosáhl hodnosti majora (říjen 1967). V průběhu reorganizace krajské správy SNB Praha byl 1. dubna 1969 přemístěn na městskou správu Veřejné bezpečnosti do funkce referent 2. skupiny obvodního oddělení VB Praha 6. Propuštěn 31. března 1970 s hodnocením: nevyhovující.

Jiří Kavčiak (nar. 11. 11. 1934) se 1. prosince 1957 v hodnosti seržanta stal strážným Nápravně-pracovního tábora Bytíz u Příbrami. K 1. červnu 1958 byl převeden do funkce mladšího referenta okresního oddělení ministerstva vnitra Příbram; po ukončení tříměsíčního přijímacího kurzu MV nastoupil 1. ledna 1959 na III. odbor krajské správy ministerstva vnitra Praha. K 1. dubnu 1960 byl starší seržant Kavčiak jako referent přidělen na nově zřízené obvodní oddělení ministerstva vnitra Praha 1. Absolvoval kurz pro operativní pracovníky (1962). V rámci reorganizace krajské správy MV Praha se 1. února 1964 nadstrážmistr Kavčiak stal referentem 7. oddělení a 1. prosince 1964 – již jako podporučík – 6. oddělení II/A odboru. V dubnu 1967 dosáhl poručík Kavčiak dalšího funkčního stupně – byl jmenován starším referentem. Zjevně v důsled-

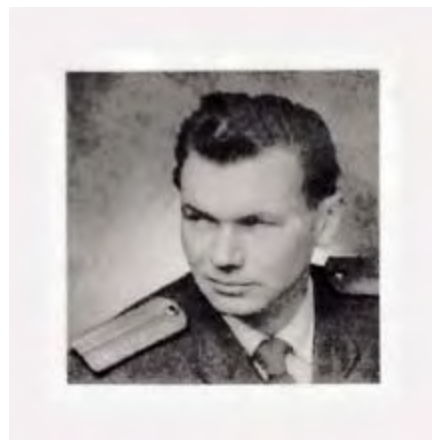

Jiří Kavčiak

Foto: ABS

ku srpnové okupace ho k 1. říjnu 1968 přemístili ke komisi pro zjišťování a posuzování nezákonného postupu příslušníků Sboru národní bezpečnosti a Sboru nápravné výchovy. Týden před opuštěním Sboru národní bezpečnosti se dočkal přechodného přemístění na odbor pasů a víz. Dne 30. června 1969 byl propuštěn s hodnocením: nevyhovující.

Absolvent Vojensko-politického učiliště Josefa Hakena poručík **Vítězslav Horák** (nar. 3. 1. 1934) byl 16. prosince 1957 z rozhodnutí ministra národní obrany generálplukovníka Bohumíra Lomského přeřazen do zálohy a přijat jako mladší referent IV. odboru KV-MV Praha do služeb minister-

Vítězslav Horák

Foto: ABS

stva vnitřní. Od 1. dubna 1958 působil na okresním oddělení Roudnice nad Labem, o dva roky později jako referent na OO-MV Mělník. Od srpna 1962 do listopadu 1964 nadporučík Horák absolvoval II. běh dvouleté školy MV. K 1. prosinci 1964 byl převeden na 4. oddělení II/A odboru krajské správy MV Praha. Po ukončení pětiměsíčního internátního studia německého jazyka dosáhl 1. června 1968 funkčního zařazení staršího referenta. V důsledku srpnové okupace 1. února 1969 přešel na 11. oddělení II/A odboru. Dne 31. května 1969 byl propuštěn na vlastní žádost.

Telefonní mechanik závodu Moskva národního podniku Tesla Karlín **Ivan Železnov** (nar. 27. 9. 1935) byl 17. května 1958 v hodnosti starší ser-

Ivan Železnov

Foto: ABS

žant přijat na spojovací oddělení krajské správy ministerstva vnitřní Praha. Jako podpraporčík se k 1. listopadu 1961 stal starším referentem IX. odboru (operativní technika). Kromě pozitivních služebních hodnocení při technických úpravách obdržel v roce 1966 odměnu za rychlou a velmi dobře provedenou montáž úkonu C-7 v „náročném akci“ TOMIS-III (odposlech u Václava Havla).

V důsledku srpnové okupace byl 12. listopadu 1968 přeřazen do funkce technika II. stupně spojovací skupiny

obvodního oddělení VB Praha-východ. Ze Sboru národní bezpečnosti propuštěn 30. června 1970 s hodnocením nevyhovující.

Jiří Vajs (nar. 20. 5. 1928) byl 1. října 1958 přijat v hodnosti staršiny do funkce mladšího referenta III. odboru krajské správy MV Praha. Po ab-

Jiří Vajs

Foto: ABS

solvování tříměsíčního základního kurzu MV Slapy (1959) se k 1. dubnu 1960 stal referentem obvodního oddělení MV Praha 3. Při reorganizaci byl poručík Vajs 1. února 1964 přeřazen na 1. oddělení II/A odboru, kde až do roku 1968 pracoval na problematice „USA rozvědka v Rakousku“ (k 1. červnu 1968 jmenován starším referentem).

Nadporučík Vajs byl v důsledku srpnové okupace 1. ledna 1969 přemístěn k Veřejné bezpečnosti a ustanoven starším referentem 1. oddělení I. odboru městské správy VB. Propuštěn 31. srpna 1970 s hodnocením: nevyhovující.

Vladislav Lapáček (nar. 29. 1. 1941) byl 3. srpna 1962 přijat v hodnosti rotný ke krajské správě ministerstva vnitřní Praha a zařazen na obvodní oddělení MV Praha 10. V červenci 1963 čerstvého referenta povolali k dvouletému dennímu studiu střední odborné školy ministerstva vnitřní

pro příslušníky II. a IV. správy MV a II. a IV. odborů KS-MV. K 1. únoru 1964 ustanoven referentem 2. oddělení kontrarozvědného odboru – město krajské správy MV Praha. Po ukončení střední odborné školy v létě 1966 se strážmistr Lapáček stal posluchačem kombinovaného studia kriminalistického směru právnické fakulty Univerzity Karlovy. K 1. červnu 1968 byl podporučík Lapáček jmenován starším referentem 1. oddělení II/A odboru, od 15. prosince 1968 pak 11. oddělení II/A odboru krajské správy SNB Praha. V průběhu reorganizace byl 15. dubna 1969 převeden do funkce staršího referenta oddělení valutových machinací VII. odboru správy Státní bezpečnosti Praha. Od června 1969 zahájil internátní studium čtvrtého ročníku

Vladislav Lapáček

Foto: ABS

právnické fakulty, z něhož byl ovšem v polovině dubna následujícího roku odvolán. Propuštěn k 30. červnu 1970 s hodnocením nevyhovující.

Petr Beran (nar. 12. 9. 1943) byl po ukončení základní vojenské služby 1. listopadu 1964 přijat v hodnosti strážmistr do funkce referenta 3. oddělení II/A odboru krajské správy ministerstva vnitřní Praha, 14. února až 8. července 1966 absolvoval internátní kurz anglického jazyka II. stupně, k 1. říjnu 1966 převeden na

Petr Beran

Foto: ABS

13. oddělení a o dva měsíce později na 1. oddělení II/A odboru.

Dne 31. října 1968 byl podporučík Beran na vlastní žádost „z vážných důvodů“ propuštěn ze služebního poměru příslušníka Sboru národní bezpečnosti. Původní rozhodnutí, že mu nenáleží žádné odchodné, bylo v osobní evidenční kartě přeškrtnuto a nahrazeno textem: *Za dlouholeté svědomité a obětavé plnění sl. úkolů uděleno uznání ministrem vnitra.*

1.
1968, 25. ZÁŘÍ – OZNÁMENÍ TECHNIKA II. STUPNĚ 6. ODBORU KS-SNB PRAHA PRAP. IVANA ŽELEZNOVA O NEOPRÁVNĚNÉM ZADRŽENÍ A INTERNACI DNE 21. 8. 1968.

[...]³

Já, prap[orčík] Ž e l e z n o v Ivan, technik II. st[upně], zařazen na 6. odboru zdejší KS-SNB Praha

p o d á v á m

toto oznámení:

Dne 21. 8. 1968 jsem byl asi v 00.40 hod. vyrozuměn (vyrozumíval mně s. Chromý⁴, který jinak při poplachu toto u mé osoby nečiní) o tom, že se mám dostavit na své pracoviště. Byl jsem požádán o vyrozumění s. Kumsty⁵ a s. Zimmerhanzla⁶, což jsem učinil. Vzhledem k tomu, že mám vlastní dopravní prostředek, dostavil jsem se do budovy asi v 01.15 hod. společně se s. Kumstou, kterého jsem přivezl. Po příchodu do budovy jsem se u stolku, kde stál kpt. Jiří MALÝ⁷, podepsal. V hloučku u tohoto stolku stáli s. Podrazský⁸, Hiřman⁹, a další pracovníci zdejší správy již oblečení v polních

uniformách a ozbrojeni samopaly a pistolemi. Závěsy u vchodu byly zatažené a po obou stranách u vchodu jsem zahlédl stát soudruhy v uniformách. Dále mi bylo sděleno, abych šel na pracoviště, ale abych nerozsvěcel, že je vydán přísný zákaz svítit v místnostech, směřujících do ulice. Odešel jsem na své pracoviště ve 2. p[atře], cestou jsem potkal Jana SOKOLA¹⁰, který se mně dotazoval, zda „je tam nahoře BENEŠ¹¹?“ Dále se dotazoval, kde je „ta místnost, kam oni mají jít?“ (Ještě jsem netušil, o co jde.) Odpověděl jsem mu, že pokud vím, má s. BENEŠ dovolenou¹², ale že je tam jeho zástupce, který se dostavil zároveň se mnou a ten, že mu snad řekne bližší.

Ve 2. patře jsem potkal Václava PECHKA¹³, Vlastimila SKALNÍKA¹⁴ a zahlédl jsem řadu dalších pracovníků, jejichž jména neznám, anebo si nejsem jist. Někteří z nich na můj i dotazy jiných, o co jde, si mnuli ruce a prohlašovali, že je to dobré, že nám konečně „bratři“ podali ruce a že se tak stalo za pět minut dvanáct. Po mém příchodu na pracoviště se asi za 3 minuty (k mému údivu) dostavil můj

3 Příjmové razítko: Ministerstvo vnitra, 14. X. 1968, čj. IM-984/10-68.

4 Kpt. Josef Chromý (nar. 20. 2. 1926) byl starším referentem 2. oddělení analyticko-evidenčního odboru KS-SNB.

5 Npor. Vítězslav Kumsta (nar. 18. 7. 1935) byl od 1. 8. 1964 do 1. 5. 1969 zástupcem náčelníka VI. odboru KS-SNB Praha.

6 Mjr. Jan Zimmerhanzl (nar. 10. 5. 1913) byl starším referentem 6. oddělení II/K odboru KS-SNB Praha; z řad SNB odešel 31. 8. 1968.

7 Kpt. Jiří Malý (1928) byl od 1. 10. 1967 do 15. 4. 1969 náčelníkem 8. oddělení II/A odboru KS-SNB Praha.

8 Kpt. Stanislav Podrazský (nar. 7. 4. 1923) byl starším referentem 6. oddělení II/A odboru KS-SNB Praha. V jednom jeho hodnocení je mj. konstatováno: *V srpnových událostech 1968 se bezprostředně zapojil při plnění úkolů na obranu socialistického zřízení. Byl pověřován zodpovědnými a důležitými úkoly.* ABS, personální spis S. Podrazského. Služební hodnocení, prosinec 1970.

9 Kpt. Jaroslav Hiřman (nar. 1. 5. 1924) byl od 1. 2. 1968 do 15. 4. 1969 zástupcem náčelníka 6. oddělení II/A odboru KS-SNB Praha. J. Hiřman posléze uvedl: *Již na jaře 1968 jsem bezpečně rozpoznal, že se jedná o jasnou kontrarevoluční činnost nepřátelských živelů a proto jsem se snažil dle svých možností proti nim bojovat. Vstup vojsk Varšavské smlouvy jsem uvítal jako jedinou možnost, jak zabránit občanské válce a zničení socialistického zřízení.* ABS, personální spis J. Hiřmana. Doplněk k dotazníku MV, 23. 2. 1972.

10 Mjr. Jan Sokol (nar. 19. 7. 1917) byl starším referentem 5. oddělení II/A odboru KS-SNB Praha.

11 Pplk. Jindřich Beneš (nar. 10. 3. 1926) byl od 1. 8. 1964 do 1. 5. 1969 náčelníkem VI. odboru KS-SNB Praha.

12 Pplk. Bohumír Molnár odvolal v podvečer 20. 8. 1968 pplk. J. Beneše z dovolené.

13 Mjr. JUDr. Václav Pechek (nar. 30. 8. 1919) byl od 1. 6. 1967 do 15. 11. 1968 zástupcem náčelníka II/A odboru KS-SNB Praha, poté prozatímně zástupcem náčelníka KS-SNB Praha, od 1. 3. 1969 zástupce náčelníka KS-SNB pro Státní bezpečnost. V. Pechek se posléze vyjádřil: *Když nadešel srpen 1968 a když k nám přišla vojska Varšavské smlouvy, tyto jsem srdečně vítal a pomáhal jim ve všem, co bylo v mojí moci. Dne 24. srpna byl zbaven funkce a odešel poslední zástupce krajského náčelníka s. Molnár, který mně při odchodu řekl, abych řídil krajskou správu až do doby, než se všechno urovná. Oficiální funkcionáři sice byli ustanoveni, ale já jsem byl vždy při tom, když přišli oficiální zástupci sovětské armády, kteří mne vždy pozvali k jednání. Koncem září přišel nový krajský náčelník a já jsem byl ustanoven do funkce zástupce krajského náčelníka.* ABS, personální spis V. Pechka. Doplněk k dotazníku MV, 13. 4. 1972.

14 Mjr. Vlastimil Skalník (nar. 29. 12. 1925) byl od 1. 12. 1964 do 15. 4. 1969 náčelníkem 5. oddělení II/A odboru KS-SNB Praha.

náčelník, pplk. Jindřich BENEŠ (zřejmě byl o mém příchodu informován službou u vchodu) a dal mně, jako nadřízený, příkaz, abych šel nahoru, tj. do 5. patra, kde je 6. odbor. Na dotaz, zda se mám převléct do uniformy, s. BENEŠ prohlásil, že to není třeba. Šel jsem s ním do 5. p[atra], kde byla již řada soudruhů z tohoto pracoviště (BOLEK Jos.¹⁵, VESELÝ Mir.¹⁶, KUMSTA Vítězslav, VIKTORYN Jar.¹⁷ a věřím, že i další). Na chodbě před dveřmi sekretariátu mi náčelník řekl, abych počkal. Byl totiž volán k telefonu. V otevřených dveřích sekretariátu 6. odboru jsem viděl pplk. BENEŠE[,] jak telefonoval a někoho přítomného ve své kanceláři se dotazoval na sídlo (místo) Mezinárodní telefonní ústředny. Sám jsem mu potvrdil, že se nachází ve Fibichově ul[ici] v Praze 3. (Netušil jsem, k čemu bylo toto zjišťováno.)

Po té jsem byl jmenovaným odveden do místnosti v pravé části chodby. Po otevření dveří jsem byl uchopen za loket a gestem mně bylo naznačeno, abych vstoupil. K přítomným strážným, SOKOLOVI a KVIETKOVI [KVÍT-

KOVI]¹⁸, pronesl slova: „Zde máte prvního.“ Oba jmenovaní měli na sobě polní uniformu, byli ozbrojeni pistolí a samopalem. Na můj dotaz „Co to má znamenat?“ mně bylo pplk. BENEŠEM mezi dveřmi řečeno: „Vše se dozvíš ráno, kdy s vámi bude někdo hovořit“ a naznačil, že zde nezůstanu sám, „že je to opatření nového vedení MV, jmenovitě s. Šalgoviče¹⁹ a v rámci tohoto, že na zdejší krajské správě je to opatření s. Molnára²⁰“.

Strážnými jsem byl vyzván, abych odevzdal střelné zbraně a dále i kapsní nůž. Tento mně byl odebrán. S. SOKOL několikrát opakoval, zda opravdu nemám u sebe zbraň a abych ji opravdu odevzdal, protože pokud půjdu ráno k výslechu, je možné, že mě tam ještě prohlédnou a on, že by z toho mohl mít „malér“. Toto několikrát opakoval a zdůvodňoval to tím, že je mu trapné u mě dělat osobní prohlídku a že věří v moji čestnost s tím, že by mně to nějak nepomohlo, spíše přitížilo.

Internační místnost byla, jak jsem zpozoroval, pro tento účel předem

připravena. Kromě toho, že okno je opatřeno mříží, byla již otočena klika (knoflíkem dovnitř), telefonní přístroj byl odebrán a rovněž ostatní technické zařízení. Zde jsem seděl sám (se strážnými), kteří, když jsem měl opřenou hlavu o stůl, nabíjeli zásobníky ostrými náboji. Až do 03.00 hod., kdy s. PODRAZSKÝ a HIRMAN přiváděli další osoby, určené zřejmě předem a to podle seznamu, do této internační místnosti. Tímto způsobem byli postupně přivedeni s. Jaroslav MEJSTRÍK²¹, [V]Ladislav LAPÁČEK²², Petr BERAN²³, Jiří KAVČIAK²⁴, Jiří VAJS²⁵, Jaroslav SLOVÁK²⁶ a Vítězslav HORÁK²⁷. Na naše urgency a požadavky, aby někdo k nám přišel s vysvětlením, nebyli naši strážní schopni nikoho kompetentního přivést, ani nám podat nějaké logické vysvětlení. Po jedné z takových snah, kdy přišel SOKOL, nám řekl, že nikoho nesehnal, že Molnár nemá čas. Teprve asi v 09.30 hod., kdy jsme se opět domáhali, aby k nám někdo přišel, se dostavil Josef ERBEN²⁸ a Karel PEŠKA²⁹. Oba jmenovaní se nám

15 Kpt. Josef Bolek (nar. 12. 3. 1917) byl starším referentem 1. oddělení VI. odboru KS-SNB.

16 Kpt. Miroslav Veselý (nar. 16. 11. 1923) byl starším referentem 1. oddělení VI. odboru KS-SNB.

17 Prap. Jaroslav Viktoryn (nar. 15. 12. 1934) byl referentem 1. oddělení VI. odboru KS-SNB.

18 Prap. Miroslav Kvítek (nar. 2. 2. 1933) byl přijat k ministerstvu vnitra 1. 11. 1957, od 1. 12. 1964 do 15. 4. 1969 referentem 7. oddělení II/A odboru KS-SNB Praha; k 1. 8. 1971 přemístěn na 2. odbor II. správy FMV. Po vzniku správy kontrarozvědky pro boj s vnitřním nepřítelem (X. správa) až do 31. 10. 1981, kdy uvolněn ze SNB, starším referentem 2. oddělení 3. odboru. M. Kvítek později uvedl: *V srpnu 1968 při vstupu jednotek jsem plnil služební úkoly, který vyplývaly z tehdejší politické situace. Pokud jde o moji vlastní osobu, navázal jsem styk na sovětské jednotky, které byly dočasně umístěny na různých místech v Praze. Uvedený styk trval až do jejich odchodu. Pokud se týká mých politických názorů, těmi jsem se netajil ani na veřejnosti. V diskusích s občany v místě svého bydliště jsem osvětloval situaci a obhajoval nutnost vstupu jednotek. Ještě s dalšími soudruhy z dřívějšího pracoviště jsme se zúčastnili rozšiřování „ZPRÁV“ a to v poměrně široké veřejnosti. Obdobné činnosti pokud jde o distribuci ZPRÁV se zúčastnila moje manželka, rovněž členka strany na svém pracovišti v Ruzyni. ABS, personální spis M. Kvítka. Doplněk k dotazníku MV, 25. 1. 1972.*

19 Plk. Viliam Šalgovič, CSc., (1919–1990) byl od 1. 6. 1968 až do zproštění funkce čs. vládou a ministrem vnitra J. Pavlem 24. srpna 1968 náměstkem ministra vnitra pro Státní bezpečnost.

20 Pplk. Bohumír Molnár, roz. Motejlek, (1924–1988) byl až do svého odvolání 24. srpna 1968 zástupcem náčelníka KS-SNB Praha pro Státní bezpečnost.

21 Srov. dokument č. 2.

22 Srov. dokument č. 4.

23 Srov. dokument č. 3.

24 Srov. dokument č. 7.

25 Srov. dokument č. 8.

26 Srov. dokument č. 6.

27 Srov. dokument č. 5.

28 Pplk. Josef Erben (nar. 24. 10. 1926) byl od 1. 2. 1964 do 15. 4. 1969 zástupcem náčelníka II/A odboru KS-SNB Praha.

snažili vysvětlit[,] o co jde. Říkali, že jsme izolováni z příkazu s. MOLNÁRA, a to prý proto, aby se nám nic nestalo, protože řada pracovníků je proti nám ostře zaměřena a že jsme si to ostatně zavinili sami. Na otázku, proč nám odebrali zbraně a kapesní nože (stalo se tak všem[,] nejenom mně osobně)[,] nám bylo sděleno, že je to proto, abychom v rozrušení něco neuváženého neudělali a že bychom mohli udělat i něco sobě. Ve značně zmatené diskusi s. PEŠKA vysvětloval naši internaci i tím, že jsme „dělali za zády strany“ věci, které řadu lidí pobuřovaly.

Vzhledem k tomu, že jsme se dále domáhali propuštění nebo, pokud platí ještě naše zákony, byl zavolán prokurátor, oba se odešli poradit údajně se s. MOLNÁREM. Asi v 10.30 hod. se oba vrátili a oznámili nám, že po dohodě a se svolením s. MOLNÁRA bychom mohli jít domů, ale že se musíme zdržovat pouze doma, nikam nechodit a s nikým se nestýkat. Na můj dotaz k s. PEŠKOVI, jak

to mám udělat, že nevím, kde jsou a jak to vypadá s mojí rodinou (děti původně měly v tu dobu být mimo Prahu i s mými rodiči) a aby mně laskavě poradil, když byl vydán tento pokyn. Po chvilce uvažování řekl, že to bych si snad mohl zařídit, ale pak abych se zdržoval doma. Při otázce, kdy se máme opět dostavit na své pracoviště nebo jak se máme dál zachovat, se oba dva nemohli shodnout. S. PEŠKA uvažoval, že můžeme přijít snad druhý den, s. ERBEN na to dodával, abychom nejdříve zavolali telefonicky. Nakonec nám s. ERBEN sdělil, že abychom se případně dostavili, pokud nebudeme jinak vyrozuměni, až bude jasnější situace, že se očekává prohlášení vlády a potom že se uvidí. S. ERBEN dále zdůrazňoval (ke všem internovaným), abychom nikam nevolali, nikam nic neoznamovali, abychom se chovali rozumně. Tito „zástupci“ MOLNÁRA nás doprovodili až ke vchodu z budovy. Já sám jsem ještě zašel za předsedou CÚV-kraj. s. ŠÍ-

PEM³⁰, kde jsem mu sdělil shora vylíčené skutečnosti se žádostí, aby k tomu orgán zaujal stanovisko.

V době mé nepřítomnosti na zdejší Krajské správě jsem se vesměs (pokud to šlo) zdržoval doma, neberu-li v úvahu, že jsem druhý den byl za svými dětmi na chatě anebo event[uelně,] když jsem si obstarával jídlo a to buď ve frontách[,] nebo byl na obědě v restauraci. V průběhu této doby jsem byl několikrát v telefonickém spojení se s. ŠÍPEM³⁰ KŘENKEM³¹ a jejich prostřednictvím se s. KARASEM³² a HRABINOU³³. Na základě dohody s náč[elníkem] Krajské správy a jeho zástupcem jsem do zaměstnání opět nastoupil dne 27. 8. 1968.

Závěrem chci zdůraznit, že jsem tedy byl z mého hlediska neoprávněně zadržán a internován a to vše na příkaz „nelegálního a nekompetentního orgána“. Dále, že mně bylo zabráněno v plnění služební povinnosti v tak vážné a pohnuté době. Zároveň prohlašuji, že po celou tuto dobu jsem s nikým o těchto skutečnostech nemluvil, ani

29 Mjr. Karel Peška (nar. 1. 3. 1919) byl 15. 8. 1949 přijat k SNB - útvar 9600 Praha, 1. 3. 1955 přemístěn ze správy kádrů MV do funkce náčelníka 9. odboru I. správy MV, 15. 2. 1958 převeden na IV. odbor KS-MV Praha, po 1. 9. 1964 starším referentem sekretariátu II/A odboru, k 1. 7. 1967 v důsledku reorganizace starším referentem 10. oddělení II/A odboru, od 1. 3. 1968 do 13. 5. 1969 předsedou CÚV KSČ (město) při KS-SNB Praha, od 13. 5. 1969 v rámci Hlavního výboru KSČ MV ČSR předsedou I. kategorie CÚV KSČ KS-SNB Praha, 30. 4. 1974 uvolněn s uznáním ze SNB do starobního důchodu. V jednom z jeho posrpnových hodnocení stálo: *Jako předseda CÚV aktivně v roce 1968 vystupoval proti všem protisocialistickým a straně nepřátelským tendencím a v tomto duchu ovlivňoval a působil na práci stranických organizací. Stál plně na posicích marxismu-leninismu a proletářského internacionalismu. Po vstupu spřátelených armád na naše území byl jedním z prvních funkcionářů KS SNB Praha, který s těmito přišel ve styk. Aktivně spolupracoval s orgány Sovětské armády na zajištění pořádku a bezpečnosti v hl. městě Praze. Za svůj nekompromisní postoj proti antisocialistickým živlům a vřelý poměr a aktivní spolupráci s orgány Sovětské armády byl mjr. Peška v roce 1968 sdělovacími prostředky neprávem označen za kolaboranta a vlastizrádce. I přesto, že byla ohrožena jeho rodina, zůstal věren zásadám proletářského internacionalismu a pevného spojení se Sovětským svazem, což dokazoval svou aktivní činností. Měl značný podíl na tom, že většina pracovníků StB Praha zůstala na posicích marxismu-leninismu a proletářského internacionalismu. Styk a spolupráci, kterou s orgány Sovětské armády navázal v roce 1968, udržuje i nadále a ochotně jim pomáhá v jejich práci. ABS, personální spis K. Pešky. Návrh na vyznamenání „Za upevnění přátelství ve zbrani - I. stupeň“, 14. 4. 1970.*

30 Mjr. Jaroslav Šíp (nar. 29. 1. 1924) byl od 1. 3. 1963 do 1. 5. 1972 předsedou CÚV KSČ (kraj) při KS-SNB.

31 Plk. JUDr. Jiří Křenek (nar. 31. 12. 1924) byl 21. 7. 1945 přijat do SNB, 15. 9. 1948 přemístěn od útvaru 9600 k zemskému velitelství SNB, 1. 11. 1953 jmenován náčelníkem sekretariátu Hlavní správy VB, 28. 2. 1955 ustanoven náčelníkem odboru občanských průkazů, 31. 1. 1957 náčelníkem statisticko-evidenčního odboru HS-VB, od 1. 5. 1964 do 31. 7. 1969 zástupce náčelníka správy VB Praha (po určitou dobu i zástupce náčelníka KS-SNB), 1. 10. 1969 zproštěn výkonu služby, 31. 3. 1970 propuštěn; zároveň odňata hodnost i obdržené medaile.

32 Plk. Josef Karas (nar. 12. 10. 1923) byl 25. 6. 1945 přijat do služeb SNB, působil jako výkonný orgán řady útvarů, včetně útvaru 9600, po funkcích náčelníka okresního oddělení VB Kraslice a Sokolov (již KS MV Plzeň) k 1. 5. 1964 jmenován náčelníkem správy VB Praha, od 15. 3. 1966 zároveň zástupcem náčelníka KS-SNB Praha, v období od 15. 7. 1968 do 31. 9. 1968 zatímně náčelníkem KS-SNB Praha; 1. 3. 1969 uděleno neplacené pracovní volno k přípravě státní závěrečné zkoušky na PF UK, 15. 9. 1969 zproštěn služby, 10. 4. 1970 propuštěn ze SNB jako nevyhovující.

nemám nic společného s tím, že se vyskytla některá jména a čísla vozů v rozhlase.

Do dnešního dne mně nebylo řádně vysvětleno[,] proč a z jakých důvodů jsem byl zajištěn a internován, ač byly rozkazy Šalgoviče a Molnára a některých jiných prohlášeny (a toto prohlášení trvá) za neplatné, svévolné a protizákonné. Vzhledem k tomu se obracím na současné vedení KS-SNB, aby tuto záležitost posoudilo a též vyvodilo patřičné závěry. Současně sdělují, že tímto oznámením žádám i vojenského prokurátora o zjištění skutkové podstaty a posouzení záležitosti z jeho hlediska.

[..]³⁴

Archiv bezpečnostních složek, f. IMV, 03-13, s. 17-21. Fotokopie strojopisu.

2.

1968, PŘED 14. 10. – SLUŽEBNÍ ZÁZNAM STARŠÍHO REFERENTA

1. ODDĚLENÍ II/M ODBORU KS-SNB PRAHA MJR. JAROSLAVA MEJSTRÍKA.

[..]³⁵

Dne 21. srpna 1968 jsem vůbec nebyl vyzooměn podle poplachového plánu. Teprve ve 4 hodiny ráno mně volali soudruzi z oddělení s. Řehák³⁶ a Kabelka³⁷ a to z vlastní iniciativy.

Po příchodu do budovy - asi ve 4.45 hod. jsem se podepsal na presenční listinu u vchodu, u stolku seděl kpt. Jiří MALÝ. Okamžitě po podepsání mě zavolali stranou ss. Hyřman [Hiř-

man] a Podrázský [Podrazský], odvedli mně bez jaké[ho]koliv zdůvodnění do místnosti dozorcího stále služby, kde byla tma, provedli mně osobní prohlídku, odebrali soukromou pistoli ráže 6,35. Na mé dotazy[,] proč se toto děje - neodpověděli a s. Podrázský mně řekl, abych s ním šel. Po příchodu do 3. patra jsem chtěl odbočit do své kanceláře. Podrázský mi to však nedovolil, chytil mně za ruku a dle výpovědi s. Řeháka a s. Kabelky otevřel pouzdro na pistoli, hrubě se mnou začloulal a drže mně za ruku, dovedl mně až do posledního patra - na techniku. Tam mně přivedl do místnosti, kde již byl s. Železnov³⁸ a ss. SOKOL a KVÍTKO, oblečení v polních uniformách a ozbrojeni pistolemi a samopaly vz. 60. Tito mně odebrali kapesní nůž a na můj dotaz, proč jsem internován, odpověděli, že ráno se mnou budou náčelníci hovořit. Řekl jsem, že počkám do 7.30 a v případě, že mi nebude důvod mého zadržení vysvětlen, budu se důrazně dožadovat vysvětlení a propuštění. V 7.30 s. SOKOL na mé důrazné dožadování odešel za náčelníky, aby nám řekli důvod internace. Do této doby byli přivedeni ostatní soudruzi. S. SOKOL se vrátil s tím, že s. MOLNÁR nemá čas a že s námi bude hovořit později.

V 9.30 jsem znovu důrazně žádal, aby přišel někdo z náčelníků a vysvětlil důvod internace. Za krátkou dobu se dostavil mjr. PEŠKA Karel a pplk. ERBEN Josef. Na můj dotaz s. pplk. ERBENovi proč jsem byl internován, odpověděl tento, že se nejedná o žád-

nou internaci, ale bezpečnostní opatření k vlastní bezpečnosti, protože se někteří soudruzi na Krajské správě chystali, že nás budou fyzicky likvidovat.

Ptal jsem se, zda byl vyhlášen výjimečný stav. Pplk. ERBEN odpověděl, že nikoliv, žádal jsem ho proto, aby se okamžitě dostavil prokurátor a podle zákona mně zdůvodnil osobní prohlídku, odebrání zbraně a internaci. Na toto s. ERBEN neodpověděl. Mjr. PEŠKU jsem jako člen CÚV město žádal, aby okamžitě svolal CÚV. S. PEŠKA odpověděl „proč?, k čemu?“ to je služební záležitost a ne politická. Na můj dotaz, proč jsem byl jako člen CÚV internován, neodpověděl.

Ještě před tím, než se oba uvedení soudruzi dostavili, bylo nám řečeno, že jsme byli internováni na příkaz s. Šalgoviče a později na příkaz s. Molnára.

Spolu s ostatními soudruhy jsme žádali - když k nám není důvěra - propuštění z internace a umožnění odchodu z budovy. Pplk. ERBEN prohlásil, že tedy půjde za s. MOLNÁREM a celou záležitost s ním znovu projedná. Asi za hodinu - kolem 10.30 hod. opět přišel pplk. ERBEN a mjr. PEŠKA a sdělil mně a ostatním, že tedy budeme z internace propuštěni a že můžeme odejít domu. Na dotaz, co bude dál, odpověděl, že v odpoledních hodinách má být vládní prohlášení a že si mám buď zavolat druhý den telefonem a zeptat se, zda mám opět přijít do práce, nebo abych se zařídil podle toho, jak se bude vyvíjet situace. Teprve na důrazné na-

33 Pplk. Miloš Hrabina (nar. 14. 5. 1925) byl 1. 7. 1948 přijat k SNB, 1. 4. 1954 ustanoven zástupcem náčelníka KS-MV Brno, 1. 9. 1957 povolán do roční školy operativních orgánů MV v SSSR, 1. 9. 1958 zástupcem náčelníka KS-MV Gottwaldov, 1. 4. 1960 přemístěn do funkce náčelníka 3. odboru V. správy MV, 1. 1. 1963 ustanoven náčelníkem 7. odboru IV. správy MV, 1. 2. 1964 přemístěn do funkce zástupce náčelníka kontrarozvědného odboru - město KS-MV Praha (od 1. 3. 1964 odboru II/A), po reorganizaci k 1. 7. 1967 náčelníkem analyticko-evidenčního odboru KS-SNB Praha, 24. 8. 1968 prozatímně jmenován náčelníkem správy StB, od 15. 11. 1968 zatímčně zástupcem náčelníka StB Praha, 1. 1. 1970 odvolán z funkce, 30. 9. 1970 propuštěn ze SNB jako nevyhovující..

34 Vlastnoruční podpis I. Železnova.

35 Příjmové razítko: Ministerstvo vnitra, 14. X. 1968, čj. IM-984/10-68.

36 Nstržm. František Řehák (nar. 2. 10. 1940) byl referentem 1. oddělení II/A odboru KS-SNB Praha.

37 Stržm. Miroslav Kabelka (nar. 9. 10. 1937) byl referentem 1. oddělení II/A odboru KS-SNB Praha.

38 Viz dokument č. 1.

léhání mně byla vrácena osobní vlastní pistole a kapesní nůž. Nejdříve jsem měl odejít přímo z budovy, aniž by[ch] se směl zastavit na svém pracovišti. Opět na protesty, že mám na pracovišti osobní doklady, doprovodil mně pplk. ERBEN do mé kanceláře, ptal se, kam telefonuji, co si беру ze stolu. Upozornil mě, abych byl doma, nikam nechodil a nenavazoval žádné styky. Potom mě a ostatní doprovodil že [až] ke vchodu z budovy, což opět zdůvodňoval mojí osobní bezpečností.

Vzhledem k tomu, že celé jednání od mého vstupu do budovy až po propuštění bylo protiprávní a jasné porušení par. 231 tr. zákona³⁹, žádám, aby tato skutečnost byla řádně prošetřena, předána služební cestou prokuratuře a výsledek oznámen na společném srazu příslušníků.

[..]⁴⁰

Archiv bezpečnostních složek, f. IMV, 03-13, s. 25-26. Fotokopie strojopisu.

3. 1968, 7. ŘÍJNA – ÚŘEDNÍ ZÁZNAM REFERENTA 1. ODDĚLENÍ II/M ODBORU KS-SNB PRAHA PPOR. PETRA BERANA.

[..]⁴¹

Dne 21. 8. 1968 asi v 04.00 hodin, dozvěděl jsem se z radia o vstupu cizích vojsk na území ČSSR. Neprodleně jsem proto šel do zaměstnání. Do budovy č. 7 v Bartolomějské ulici – KS SNB Praha jsem vstoupil asi v 05.15 hodin. Po příchodu do budovy jsem viděl několik příslušníků oblečených ve cvičné uniformy, plně ozbrojené. Po příchodu ke stolku před vchodem do vlastní budovy jsem [se] na vyzvání s. Hiřmana podepsal na předložené listinu. Poté se mě s. Hiřman nebo s. Jiří Malý, který byl rovněž

přítomen, zeptal „zda chci počkat dole, nebo nahore“. Uviděl jsem vpravo u dveří do jídelny stát s. Horáka a proto jsem řekl, že počkám rovněž tady dole. Po příchodu k němu jsem se jej zeptal[,] oč se jedná, a on odpověděl, že rovněž už nebyl do budovy vpuštěn. Poté k nám přistoupil s. Podrázský, který se nás obou tázal, zda máme u sebe zbraně. Vzhledem k tomu, že moje služební zbraně jsem měl v trezoru na pracovišti, odpověděl jsem sám, že nemám. S. Podrázský dodal, že se ptá, aby nás nemusel prohlížet. Protože jsme spolu se s. Horákem nechápali, oč se jedná, žádali jsme o vysvětlení s. Jiřího Malého. Ten prohlásil, abychom počkali, že někdo přijde, kdo nám věc vysvětlí. Za několik minut jsem uviděl na schodech s. Slabého Františka, kterého jsem jako svého bezprostředního nadřízeného informoval o tom, že nejsem do budovy vpuštěn. S. Slabý mě zcela minul a o věci se mnou vůbec nehovořil.

Asi po hodině čekání jsme byli zavoláni do místnosti důstojníka stále služby, kde na nás čekal s. Pechek. Sdělil nám, že z rozkazu s. Molnára počkáme v 5. patře a že nás tam doprovodí s. Podrázský, abychom trefili. Na moji námitku, že do 5. patra dojdeme dobře sami, odpověděl, že bude lepší, když nás někdo doprovodí a dal pokyn s. Podrázskému. Po příchodu do 5. patra jsme byli zavedeni do místnosti vpravo čelně na konci chodby, kde v této době byl již s. Mejstřík a s. Železnov. Oba byli stráženi s. Sokolem a s. Kvítkem, plně ozbrojenými. Po našem příchodu nás s. Sokol a Kvítek vyzvali, abychom odevzdali zbraně nebo jiné předměty útočného charakteru, pokud je máme. Ukázal nám skříňku, kde byla uložena již jedna pistole a kapesní nůž. Vydal jsem mu proto svou osobní pistoli. Po několikahodinovém čeká-

ní, asi v 7.30 hod. jsme se již důrazně začali dožadovat rozhovoru s kompetentním činitelem, který by vysvětlil naše zadržení. Mezi tím byli stejným způsobem do místnosti přivedeni a odzbrojeni s. Vajs, Kavčiak, Slovák a Lapáček. Asi před 09.00 hod. zařídil s. Sokol, aby přišel s. Erben a s. Peška Karel. S. Erben po příchodu do místnosti nejdříve řekl, abychom neměli hlad, že si máme určit jednoho[,] kdo vybere peníze a dojde ostatním koupit něco k jídlu. Po této větě jsme se začali důrazně dožadovat vysvětlení a žádali jsme vysvětlení, proč jsme takto internováni. S. Erben tvrdil, že se o žádnou internaci nejedná, že jsme pouze určeni, abychom v této místnosti počkali. Žádali jsme tedy vysvětlení, proč jsme byli odzbrojeni, proč není klika na dveřích apod. S. Erben a s. Peška nám nemohli podat žádné vysvětlení. S. Vajs se obrátil na s. Pešku s přímým dotazem, co on na to říká jako předseda CÚV KSČ. S. Peška se nejdříve nevyjádřil a pak se obrátil na mne s tím, že když jsme předtím vyvíjeli činnosti mimo CÚV, že se ho teď nemusíme rovněž dovolávat. Na námitku s. Kavčiaka, kterou si již nepamatuji, odpověděl s. Peška Karel, že se s. Kavčiakem vůbec bavit nebude, že ten mu za to nestojí. Poté jsme žádali vysvětlení, zda dosud existuje svrchovaná Československá socialistická republika. S. Erben odpověděl, že ano, a na náš dotaz, zda tedy uznává vládu a zákony ČSSR odpověděl, že ano. Tážali jsme se jej proto, jaké je zákonné opodstatnění v omezení naší osobní svobody. S. Erben prohlásil, že k tomu dal rozkaz s. Molnár a jiné vysvětlení nebyl schopen podat. Na přímý dotaz s. Lapáčka s. Peškovi, zda souhlasí se vstupem vojsk do ČSSR, a s. Peška nejdříve nebyl schopen odpovědět a poté řekl, že mu na takovéto otázky odpovídat nebude.

39 § 231 trestního zákona se týká omezování osobní svobody.

40 Vlastnoruční podpis J. Mejstříka.

41 Příjmové razítko: Ministerstvo vnitra, 14. X. 1968, čj. IM-984/10-68.

Namítl jsem, že naše internace je vyjádřením nedůvěry k našim osobám a že tedy je možným východiskem, abychom byli pro ztrátu důvěry okamžitě propuštěni z ministerstva vnitřní, jestliže vedení má k tomu důvody. Žádal jsem tedy, aby nám byl umožněn odchod z budovy s tím, že budeme doma až do doby, kdy budeme zavoláni. S. Erben odešel s tím, že celou věc přednese a přijde nám sdělit výsledek. S. Peška odešel několik minut po něm, když před tím ještě s některými z nás politicky polemizoval. Obsah si již nepamatuji. Asi kolem 10.00 hod. se vrátil s. Erben i s. Peška a sdělili nám, že tedy bylo rozhodnuto, abychom odešli domů a zůstali doma. Řekl, že nějaké naše propuštění zatím nepřichází v úvahu a abychom se vrátili, až uvidíme, že situace je již normální. V té souvislosti dodal, že v odpoledních hodinách se očekává vládní prohlášení a že uvidíme. Poté dal pokyn strážným (po námitkách některých soudruhů, zda nám budou vráceny některé odebrané osobní věci), aby nám věci vydali. S. Sokol otevřel skříňku a začal rozdávat kapesní nože, ale v nastalém shonu jsme se každý zmocnil i odebrané osobní zbraně, kterou se pak již nikdo nám neodvážil odejmout. S. Erben dal pak pokyn s. Peškovi, aby nás doprovodil z budovy až ke vchodu, abychom byli doprovázeni osobou v civilním oděvu. Při východu z budovy jsme se nesměli nikde zastavit s výjimkou s. Mejstříka v jeho kanceláři, kam byl s. Erbenem osobně doprovázen.

Takto jsme byli doprovedeni [!] až do přízemí, odkud jsme se již sami rozešli. Několik z nás ještě chvíli se zdrželo na křižovatce ulice Národní a Perštýna, kde nás po několika minutách došel s. Kříž a s. Slabý. Všich-

ni jsme se zastavili a s. Vajs se zeptal s. Kříže, tedy vlastního přímého nadřízeného, zda považuje naši internaci za správnou. S. Slabý i s. Kříž pokrčili rameny a odmítli se vyjádřit. [...] ⁴²

Archiv bezpečnostních složek, f. IMV, 03-13, s. 22-24. Fotokopie strojopisu.

4. 1968, 21. ZÁŘÍ – VYJÁDRĚNÍ REFERENTA 1. ODDĚLENÍ II/M ODBORU KS-SNB PRAHA PPOR. VLADISLAVA LAPÁČKA K UDÁLOSTEM 21. SRPNA A DALŠÍCH DNŮ.

[...] ⁴³

O skutečnosti, že je naše republika obsazována cizími armádami[,] jsem se dověděl až ráno 21. 8. t.r., kdy jsem vstal[,] abych odešel do zaměstnání, a z rozhlasových zpráv jsem slyšel o posledních událostech. To znamená, že jsem nebyl žádným způsobem vyrozuměn o vyhlášení pohotovosti a svolávání pracovníků KS-SNB Praha v noci toho dne.

Na základě úvahy, že pokud může být v těchto chvílích člověk kde něco platný, je to právě na svém pracovišti, jsem se snažil o co nejrychlejší nástup k plnění služebních povinností. Do vnitřní Prahy jsem se dostal náhodně zastaveným osobním automobilem. K budově KS-SNB jsem přijel asi v 6.45 hod.

Když jsem po příchodu do budovy KS-SNB Praha rozhrnul těžké závěsy, jimiž byl kryt vchod, ozbrojení příslušníci, kteří u tohoto vchodu stáli (nevšiml jsem si, o koho se konkrétně jednalo), mi pokynem ruky ukázali, abych šel ke stolku, který stál po

pravé straně vestibulu. Za stolem seděl náčelník 8. oddělení II/M odboru zdejší správy Jiří MALÝ. Vedle stolku stál pracovník býv[alého] 3. odboru zdejší správy⁴⁴ s. HIRMAN. Na stolku ležel mimo dalších písemností velký sešit, ve kterém byla za sebou uvedena jména (resp. podpisy) příslušníků KS-SNB, pravděpodobně v pořadí, v jakém nastupovali do zaměstnání. U každého jména bylo nějaké číslo. S. MALÝ mi přisunul sešit s tím, abych se podepsal. Dříve nežli jsem tak mohl učinit, řekl, že mě tam podepíše sám, a sešit si opět přisunul k sobě a začal do něho psát mé jméno a nějaké číslo, jehož jsem si nepovšiml. V tom okamžiku mě vyzval vedle stojící s. HIRMAN[,] abych šel s ním. Po několika krocích směrem ke schodišti řekl: „Z rozkazu s. MOLNÁRA tě mám odvést do pátého patra.“ Dále se mnou nehovořil a vyjadřoval neochotu k nějakému rozhovoru.

Po příchodu do pátého patra mě odvedl k čelní místnosti vpravo od schodiště. Dveře do místnosti byly pootevřeny a viděl jsem, že tam sedí i někteří další soudruzi. Když jsem do místnosti vešel, s. HIRMAN se bez dalšího slova otočil a odešel. V místnosti byl již přítomen: s. Vítězslav Horák, Ivan Železnov, Jaroslav Mejstřík, a tuším i Petr Beran. Jednalo se o malou místnost, zvukově izolovanou, s železnou mříží na oknech, kde byl odstraněn telefon, rozhlas po drátě a klika byla obrácena ven a zevnitř místnosti byl pouze knoflík, takže bylo vyloučeno z místnosti odejít bez klíče. (Původní stav místnosti jsem se později dověděl od pracovníků 6. odboru, kteří dříve měli v této místnosti své pracoviště – t.zn. s telefonem, rozhlasem po drátě a s klikou opačně, nežli jak jsem popsal).

42 Vlastnoruční podpis P. Berana.

43 Příjmové razítko: Ministerstvo vnitřní, 14. X. 1968, čj. IM-984/10-68.

44 III. odbor krajské správy ministerstva vnitřní Praha, který se zabýval rozpracováním vnitřního nepřítelů, zanikl k 31. 1. 1964; jeho činnost převzalo 5., 6. oddělení kontrarozvědného odboru pro Středočeský kraj a 5. - 7. oddělení kontrarozvědného odboru pro hlavní město Praha. ŽÁČEK, Pavel: *Nástroj triedneho štátu. Organizácia ministerstev vnitřní a bezpečnostních zborov 1953-1990*. Ústav paměti národa. Bratislava 2005, s. 236.

Mimo uvedených soudruhů byli v místnosti dále přítomni ss. KVÍTEK a Jan SOKOL, pracovníci býv[alého] 3. odboru zdejší správy.⁴⁵ Tito přítomní byli v místnosti na první pohled se zcela jiným posláním nežli ostatní. Na rozdíl od nich byli ss. KVÍTEK a SOKOL oblečeni v cvičné uniformy a byli ozbrojeni služební pistolí a samopalem. Po mém příchodu mě tito dva vyzvali, abych jim odevzdal zbraně. Vydal jsem jim pistoli, kterou jsem měl při sobě, a s. SOKOL ji zamkl do stolu[,] u něhož seděl a při jehož otevření jsem viděl, že v něm leží již asi dva revolvéry a několik malých kapesních nožů. Dále mě s. SOKOL žádal[,] abych jim odevzdal i nůž, mám-li jaký. Nůž jsem při sobě neměl. Na všechny otázky po důvodech svého počínání odpovídali ss. KVÍTEK a SOKOL, že jde o rozkaz s. MOLNÁRA a že v této místnosti máme počkat na jeho další pokyny. Jak jsem se dověděl, i s ostatními přítomnými soudruhy bylo nakládáno přibližně stejně jako se mnou (odevzdání zbraní i kapesních nožů). Z místnosti jsme nesměli volně vycházet a tak zcela beze zpráv o situaci a v naprosté izolaci jsme slyšeli otevřeným oknem pouze občasnou střelbu v ulicích.

V průběhu dalších hodin byli do této místnosti ještě přivedeni s. Jiří Kavčiak, Jiří Vajs a Jaroslav Slovák.

Přestože přítomní strážci se k nám chovali celkem velmi slušně (ale u vědomí úkolu[,] který dostali), jevílo se nám naše postavení a naše osobní vyhlídky jako bezvýhodné až katastrofální, a to i protože nám ss. SOKOL a KVÍTEK nebyli schopni říci důvod, pro který jsme zajištěni, ani další úmysly s našimi osobami.

Přibližně okolo 10.00 hodiny jsme se rozhodli kategoricky a se vším důrazem žádat s. MOLNÁRA o vysvětlení. Pod tímto tlakem se odešel s. SOKOL informovat a žádat, aby nám někdo přišel tato opatření vysvětlit. Za jistou dobu se dostavil zást[upce] náč[elníka] II/M odboru s. ERBEN a předseda CÚV KSČ-město s. Karel PEŠKA. Názor s. ERBENA byl v podstatě takový, že jde o rozkaz s. MOLNÁRA, se kterým nemá nic společného, že uznává nenormálnost našeho zajištění a že pravděpodobným důvodem našeho zajištění je obava o naši bezpečnost, protože jsme se angažovali od ledna 1968 v obrodném procesu a proto že by někteří lidé si mohli chtít s námi vyřizovat osobní účty – tento důvod nebylo těžké vyvrátit, protože jsme se nikdy v minulosti nikoho osobně nedotkli – pochopitelně obrazně myšleno, a nikdo nemá konkrétní důvod proti nám nevrážit tak, že by bylo třeba takovýmto absurdním způsobem chránit naši bezpečnost. Nebo jako druhý možný důvod s. ERBEN uvedl obavy[,] abychom nepůsobili na ostatní příslušníky, a tím aby nevznikly nějaké nepředložené činy. Ujistili jsme s. ERBENA, že něco podobného naprosto nemáme a neměli jsme v úmyslu, ať nás pustí na pracoviště, že na něm setrváme a nebudeme provádět žádné další akce nebo podobně. S. ERBEN řekl, že s naším stanoviskem seznámí s. MOLNÁRA a že nám přijde sdělit výsledek.

Oproti stanovisku s. ERBENA vystupoval s. PEŠKA Karel mnohem agresivněji, a to i přesto, že byl přítomen jako zástupce stranického orgánu. Jeho řeč byla charakterizo-

vána zvyšováním hlasu nad obecně slušnou míru, nesmyslnou argumentací a pod. Nejen že se nevyslovil proti našemu zajištění, ale ani neslibil za nás někde intervenovat, přestože jsme ho o to několikrát, jako stranického pracovníka, žádali. Např. na moji otázku, aby řekl, zda souhlasí s naším zajištěním, odpověděl, stejně jako na otázku, zda souhlasí nebo nesouhlasí s obsazením naší republiky cizími vojsky, tím, že mu nemám právo klást otázky. Proti s. Kavčiakovi vykřikoval, že s ním se nebude vůbec bavit, protože o něm ví, že je vždy proti všemu – to opakoval dokonce asi 3x. Když s. Mejstřík jako řádný člen CÚV město, žádal předsedu tohoto orgánu, t.j. PEŠKU, že on na základě svého práva člena CÚV žádá o okamžité svolání tohoto orgánu a o jeho stanovisko k našemu zajištění – neuznal ho PEŠKA ani za hodna odpovědi. CÚV pochopitelně svolán nebyl. Osobně zastávám názor, že kdyby bylo pouze na s. PEŠKOVI, možná, že bychom byli ve vazbě o mnoho dnů déle. Proto také považuji dokument CÚV město, pod kterým je podepsán s. PEŠKA a který byl asi ze třetího dne okupace, a ve kterém se vyslovuje jednoznačná důvěra legálním orgánům⁴⁶, za lžidokument, sloužící ke klamání všech, kteří ho čtou.

Asi za 15 minut se oba funkcionáři vrátili a s. ERBEN nám sdělil, že s. MOLNÁR rozhodl, abychom ihned opustili budovu a odešli domů. Lišili se však ve stanovění, kdy máme do zaměstnání opět přijít. S. PEŠKA říkal zítřka, to bylo 22. 8., s. ERBEN říkal[,] abychom dříve telefonicky zavolali a že nám řekne. Nakonec však s. ERBEN řekl, abychom se vrátili, až sami po-

45 Prap. M. Kvítek nikdy nebyl příslušníkem III. odboru KS-MV Praha; 1. 2. 1964 byl z obvodního oddělení MV Praha 3 převeden na 6. oddělení a k 1. 12. 1964 na 7. oddělení II/A odboru; mjr. J. Sokol byl podle jednoho z hodnocení v roce 1955 ze správy MV Jáchymov přemístěn na III. odbor KS-MV Praha, kde pracoval na různých úsecích po liniích církve, bývalých lidí apod. ve funkci náčelníka oddělení. Od října 1962 do února 1964 působil jako vedoucí analytického oddělení a od 1. 2. 1964 byl zařazen ve funkci zástupce náčelníka 5. oddělení II/A odboru. ABS, personální spis J. Sokola. Služební hodnocení, 12. 6. 1967 a prosinec 1970.

46 Srov. KOUDELKA, František – SUK, Jiří: *Ministerstvo vnitra a bezpečnostní aparát v období pražského jara 1968. Prameny k dějinám československé krize v letech 1967–1970*. Doplněk. Brno 1996, s. 226–227.

známe, že se situace konsolidovala, s tím, že se odpoledne, t.j. 21. 8., očekává prohlášení vlády a že sami uvidíme. Potom nám byli[!] naše zbraně po jistém váhání vráceny. Na vlastním pracovišti jsme se nesměli zastavit (jen výjimečně, když tam měl někdo důležité věci osobní potřeby a to ještě pod přímým dohledem jednoho z obou funkcionářů), a všichni jsme byli odvedeni oběma funkcionáři - jeden vpředu, druhý vzadu - ven z budovy.

Do zaměstnání jsme na základě pokynu s. Karase a s. Hrabiny nastoupili opět 27. 8. t.r. v odpoledních hodinách. T.zn., že nám bylo po dobu asi 7 dnů bráněno ve výkonu svých služebních funkcí. Ani po našem opětovaném návratu do služby nám pochopitelně nikdo nepodal vysvětlení a objasnění důvodů opatření, jež byla proti našim osobám podniknuta. Našim otázkám bylo odpovědí pouze krčení ramen (s. KRÍŽ⁴⁷, můj přímý nadřízený - náčelník 1. oddělení II/M odboru), nebo případně výše uvedené důvody podobně jak je presentoval s. ERBEN. V té souvislosti jsem zapomněl uvést důvody, jimiž s. PEŠKA ospravedlňoval naše zajištění onoho památného 21. srpna 1968. Říkal, že jsme pracovali za zády strany, že jsme vyvíjeli frakční činnost (zde měl na mysli činnost aktivu mladých při ZO ČSM). Přitom např. s. Mejstřík, s. Vajs neměli s tímto aktivem nic společného. Na jejich otázky, proč jsou tedy oni zajištěni, s. Karel PEŠKA neodpovídal.

Protože do dnešního dne otázka těchto událostí nebyla vysvětlena, žádám o její vyjasnění a vyvození příslušných zákonných důsledků pro ty, jež jsou za celou věc odpovědny.

[...]⁴⁸

Archiv bezpečnostních složek, f. IMV, 03-13, s.40-43. Fotokopie strojopisu.

5. 1968, 1. ŘÍJNA – SLUŽEBNÍ ZÁZNAM STARŠÍHO REFERENTA 4. ODDĚLENÍ II/M ODBORU KS-SNB PRAHA KPT. VÍTĚZSLAVA HORÁKA.

[...]⁴⁹

Dne 21. 8. 1968 jsem se ve 04.00 hodin ráno dověděl od s. Staré, přísl. NZ, která bydlí v našem domě, že ČSSR je obsazována spojeneckými vojsky, že pro ni přijeli ze zaměstnání.

Proto jsem se oblékl a šel do zaměstnání, kam jsem přišel asi v 05.15 hod. Ve vestibulu u stolku, kde byl s. Jiří Malý[,] jsem se zapsal a ten mi řekl, že mě soudruzi odvedou do isolační místnosti. Soudruzi Hiřman a Podrázský současně požadovali, abych odevzdal služební zbraň. Já jsem však požadoval vysvětlení, proto jsem byl nucen čekat v jídelně, kam asi za půl hodiny byl přiveden s. Petr Beran. Tam se mezitím začal vydávat guláš. Po jídle jsme oba byli odvedeni z rozkazu s. Molnára a prý nového ministra s. Šalgoviče do 5. patra do isolační místnosti v prostoru 6. odboru zdejší správy.

Tam již byli soudruzi Železnov a s. Mejstřík a hlídali nás tam soudruzi Sokol a Kvítek. Ti se opět přesvědčovali, zda u sebe nemáme nějakou zbraň. Pak byli ještě přivedeni soudruzi Jiří Vais, Slovák a Kavčiak.

Asi po dvojím jednání mezi námi a s. Erbenem a Peškou jsme byli asi v 11.00 hodin dopoledne uvolněni s tím, abychom se s nikým nestýkali a nic neorganizovali. Jako důvod naší internace nám bylo sděleno, že to bylo preventivní, poněvadž některým soudruhům se nelíbila naše politická aktivita a pak [,] abychom si neublížili.

Po odchodu z budovy KS-SNB jsem šel kousek společně se s. Slovákem a pak jsem pokračoval sám pěšky domů. Cestou jsem se zastavil na ob-

vodním výboru KSČ Praha 10 ve Strašnicích, kde jsem se informoval na politickou situaci, tam jsem byl ještě asi 2x během srpnových dnů. Domů jsem přišel asi ve 13.00 hodin, kde jsem byl již očekáván manželkou.

Další den jsem šel opět do zaměstnání, avšak jelikož se mi vytvořilo na oku ječné zrno, byl jsem uznán nemocen a již jsem se na pracoviště více nedostavil, neboť jsem byl několikrát na kontrole na očním oddělení v Krakovské ulici.

Celou věc považuji jako nezákonnou internaci za politické názory a žádám proto o zjednání nápravy.

[...]⁵⁰

Archiv bezpečnostních složek, f. IMV, 03-13, s. 34-35. Fotokopie strojopisu.

6. 1968, 20. ZÁŘÍ – ODVOLÁNÍ REFERENTA 12. ODDĚLENÍ II/A ODBORU KS-SNB PRAHA KPT. JAROSLAVA SLOVÁKA PROTI NEOPRÁVNĚNÉMU INTERNOVÁNÍ DNE 21. 8. 1968.

[...]

Předkládám své odvolání ve věci neoprávněného internování dne 21. 8. [19]68 (jakož i dalších 3 dnů ve formě domácího vězení) k posouzení, eventuálně řádného objasnění celé tzv. mé „závadné politické činnosti před 21. 8. 68“.

K celé záležitosti uvádím následující :

Dne 21. 8. 1968 jsem normálně nastoupil řádně zaměstnání na zdejší KS-SNB Praha, abych vykonával své povinnosti. Avšak bylo mně v tom zabráněno tím způsobem, který pokládám nejen za neoprávněný, ale odporující platným čl. zákonům. Po příchodu do zaměstnání dne 21. 8. 68

47 Mjr. Václav Kříž (nar. 27. 9. 1922) byl od 1. 1. 1966 do 15. 4. 1969 náčelníkem 12. oddělení II/A odboru KS-SNB Praha.

48 Vlastnoruční podpis V. Lapáčka.

49 Příjmové razítko: Ministerstvo vnitra, 14. X. 1968, čj. IM-984/10-68.

50 Vlastnoruční podpis V. Horáka.

KRAJSKÁ SPRÁVA SNB PRAHA

II/M odbor - 4. oddělení

Čj. : OS - CC / 68

Dne 23. července 1968

Přísně tajně

PRVOPIS

Krajská správa SNB
inspekce náčelníkaP r a h a

Počet listů : 1

Přílohy : 1/3

HORÁK Vítězslav - postoupení poznatků

Vracíme vám postoupený materiál k s. Vítězslavu H o r á k o v i s tím, že jsme vzali na vědomí jeho jednání. Jeho vyjádření vpravdě desinformují okruh příbuzných a jsme toho názoru, že tyto výmysly uváděl proto, aby se stal zajímavým, přičemž není prověřena celková atmosféra a nálada celé společnosti, ve které k těmto výrokům došlo.

Domníváme se také vzhledem ke kázeňským aspektům, že by tyto nebyly realizovatelné již proto, že došlo k amnestii.

Na zdejších pracovištích jsou příslušníci v rámci služebních porad pravidelně upozorňováni na dodržování přísné konspirace a v poslední době bylo přikročeno k proškolení těchto otázek v úzkých kolektívech. Je zde předpoklad, že tato opakovaná školení by měla v dostatečné míře způsobit i na s. H o r á k e, který se po pracovní stránce zařizuje mezi dobré a obětivé orgány zdejšího oddělení.

Na závěr doporučujeme, aby se s. H o r á k e m nebyl proveden individuální pohovor z důvodů, že by mohl dojít k dekonspiraci A-KVĚTNA a také pro event. narušení jeho rodinných a příbuzenských vztahů.

Náčelník 4. oddělení II/M odboru

(mjr. B u l k a kareš)

kolem 8.00 hodiny[,] do kterého jsem se dostavil pěšky z důvodů okolností[,] které nastaly.

Okamžitě jsem byl zatčen, ano zatčen, protože tak mně to bylo sděleno s. HIRMANEM. Způsob[,] jakým to bylo provedeno[,] mě utvrdil, že tomu tak je.

S. HIRMAN mne po příchodu do budovy KS-SNB Praha vyzval, abych mu odevzdal zbraň. Odpověděl jsem, že moje zbraň je v tresoru na 12. oddělení. Předtím jsem byl na řádné dovolené, takže moje osobní zbraň byla uložena dle předpisu v tresoru.

Přesto mne s. HIRMAN během cesty do 5. poschodí ještě zběžně prohlédl, zda nemám skutečně zbraň u sebe. Na můj dotaz[,] kam jdeme a co to vše znamená, řekl, že mne má odvést k ostatním na „techniku“, kde jsou ostatní zatčeni.

Nechci zbytečně rozvádět a tím dramatisovat průběh společné mé cesty se s. HIRMANEM do 5. poschodí. Ale z jeho poznámek jsem vyrozuměl, že jsem odváděn jako internovaná osoba z politických důvodů, nijak však blíže a konkrétně určených.

Po příchodu do 5. poschodí jsem byl předán do místnosti, která sloužila jako izolace pro internování dalších soudruhů, kteří se tam již nacházeli přede mnou. U dveří stál s. KVÍTEK ozbrojen samopalem a pistolí. Dále zde byl přítomen s. SOKOL, rovněž tak ozbrojen.

Přítomní, rovněž internovaní soudruzi, pochopitelně měli zájem [zjistit,] jak se mnou bylo zacházeno a co mne bylo řečeno jako důvod internování.

Moje sdělení se téměř krylo s postupem u předcházejících soudruhů. To znamená, že byli zajištěni, aniž jim bylo jasné a konkrétně řečeno, proč jsou zajištěni. Také na nich byla vyžadována osobní zbraň, rovněž bezdůvodně.

Nevím již přesně[,] kdy a za jakou dobu se dostavil s. ERBEN a PEŠKA. Myslím asi za 1 hodinu po mém příchodu.

Skutečností však zůstává, že jejich přítomnost byla vynucena z důvodů

objasnění a zdůvodnění, proč došlo k našemu zajištění. V místnosti bylo přítomno 8 soudruhů (nebudu je jmenovat, protože každý jednotlivě bude stejným způsobem jako já žádat vysvětlení).

Po příchodu s. ERBENA a PEŠKY[,] předsedy CUV, se dotazoval s. MEJSTRÍK[,] kdo dal příkaz a z jakého důvodu k našemu zajištění. Na tuto otázku však nedostal okamžitě s. MEJSTRÍK náležitou odpověď. Naproti tomu však s. PEŠKA velmi ironickým způsobem řekl, že je to kvůli naší bezpečnosti, neboť by se nám mohlo něco stát.

S. MEJSTRÍK argumentoval tím, proč nám tedy byly odebrány osobní zbraně. S. PEŠKA tím stejným způsobem opakoval několikrát své tvrzení, které však nikoho nepřesvědčovalo. Proto došlo k vzrušené a překotné diskusi, jeden přes druhého jsme chtěli znát skutečnost. Velmi nevhodným, ironickým a urážlivým způsobem s. PEŠKA tvrdil každou chvíli něco jiného, jako svoji argumentaci. Zde také v tomto ovzduší padla otázka a to nejen směrem k s. PEŠKOVÍ, ale také na adresu s. ERBENA. Kde stojíte soudruzi?, uznáváte nynější představitele vlády a strany? My ano, tak proč jsme zajištěni a na čí příkaz.

Po chvíli dohadování[,] jak to tedy s. ERBEN a PEŠKA myslí a zda skutečně uznávají oficiální vládní a stranické představitele[,] prohlásil s. PEŠKA[,] že ano. Potom se připojil [i] s. ERBEN.

Já osobně jsem měl dojem v té chvíli, že jejich tvrzení bylo spíše pronášeno z důvodů taktických a hlavně aby ještě více celou situaci a hlavně své postavení nezhoršili. Bylo zřejmé, že jejich prohlášení nikoho nepřesvědčilo. S. MEJSTRÍK byl velmi vzrušený, stejně jako s. KAVČIAK. Oba totiž chtěli znát jméno toho[,] kdo dal příkaz k našemu internování. S. MEJSTRÍK prohlásil, že ani s delikventy se tak nezachází, protože těm se musí říci[,] za co a proč jsou zavíráni. S. KAVČIAK prohlašoval, že jako člen strany má rovněž právo vědět[,] z jakých politických či

stranických důvodů jsme obviňováni a hlavně z čeho, co jsme udělali nesprávného atd.

Situace se začala vyhrocovat tím způsobem, že s. PEŠKA začal s. KAVČIAKA napadat, že s. KAVČIAK je známý jako člověk, který každého obviňuje a sám své chyby nechce vidět.

S. KAVČIAK se ohrazoval, že jestli s. PEŠKA konkrétně ví o takových případech, aby mu je řekl. Vzájemná a nesourodá debata (velmi !! vzrušená v názorech i slovech) vyvrcholila tím, že s. KAVČIAK prohlásil, že se s. PEŠKOU za nynějších okolností o takových věcech bavit nebude. Stejně tak prohlásil i s. PEŠKA. Nemohu dnes odhadnout[,] jak asi dlouho trvala uvedená debata. Avšak debaty jsme se zúčastnili všichni zajištěni, každý svým dílem a názorem. Ten však měl jeden společný tón. Proč a na čí příkaz.

Po odchodu s. ERBENA a PEŠKY jsme se dohodli na jednom, že chceme nějaké vysvětlení[,] co bude dále.

Asi kolem poledne znovu přišel s. PEŠKA a sdělil, že můžeme odejít domů, že se zatím s námi „nepočítá“.

Znovu byly dotazy a též vzrušený tón debaty. S. PEŠKA však prohlásil, že jsme byli „mimo oddělení“[,] aby se nám nic nestalo, neboť prý se na nás připravovali někteří, aby si to s námi vyřídili. Na důkaz toho s námi z 5. poschodí s. PEŠKA scházel dolů a ven z budovy. Někteří však se dožadovali, že musí do své kanceláře, kde mají své věci. S těmi pak s. PEŠKA obcházel kanceláře a doslova tyto soudruhy hlídal[,] s kým budou hovořit a nebo zda nebudou někde telefonovat. Také později přítomný s. ERBEN prohlásil, že nikomu nedoporučuje, aby jsme někde telefonovali a nebo někoho informovali[,] co se stalo. T.j. co s námi provedli.

S. ERBEN také doporučoval, abychom šli přímo domů, abychom nikam zbytečně nechodili a nebo se nehloučkovali. Také z bytů nemáme nikam a nikomu telefonovat.

Já osobně jsme se tázal s. PEŠKY[,] zda můžeme předpokládat, že bude-

me doma jen dnes tj. 21. 8. [19]68. Zda můžeme druhý den 22. 8. [19]68 přijít normálně do zaměstnání. Řekl jsem doslova: [„]Karle[,] já chci v takové situaci sloužit, já sem patřím jako ti ostatní, tohle všechno je blbost.“

S. PEŠKA mně na to řekl, dneska budete doma a zítra se uvidí. Na to se na mne obrátil s. ERBEN a řekl, když bude klid, tak přijďte, to konečně sami uvidíte, ale já myslím, aby jste sem zatím nechodili, dokud se nevyšetří vaše případy.

Na můj dotaz[,] jaké případy a co se bude vyšetřovat, bylo ze strany s. ERBENA řečeno[,] to je příkaz s. MOLNÁRA, že máte jít domů a čekat, až se vše vyšetří.

V tom okamžiku byla opět snaha diskutovat o tak nejasných odpovědích, jaké jsme slyšeli.

Avšak s. ERBEN prohlásil, jděte domů, aby vám nikdo nic neudělal. Mezi tím s. PEŠKA diskutoval s ostatními soudruhy, nevím tedy[,] o čem s nimi hovořil. Stejně tak to bylo[,] když jsem já hovořil se s. PEŠKOU, nevím o čem hovořil s ostatními s. ERBEN. Vzhledem k tomu, že se začal okolo nás na chodbě ve I. patře tvořit hlouček lidí[,] kterých se to vše netýkalo, prohlásil s. ERBEN, abychom okamžitě odešli domů.

Když jsme odešli z budovy (všichni) [,] vrátil jsem se asi za 20 min[ut] zpátky do své kanceláře[,] kde jsem měl „šusták“[,] který jsem si chtěl vzít domů. Při tom jsem se setkal se soudruhy [z] 12 odd[ělení], kteří se mne ptali[,] kde jsem a jak to, že jsem nepřišel na poplach již brzy ráno. Řekl jsem, že mne nikdo ne[vz]budil, že jsem přišel normálně. Nikdo nevěděl[,] co se se mnou stalo před několika okamžiky a také se nestalo to[,] co tvrdili s. ERBEN a PEŠKA, že ostatní soudruzi jsou nějak připraveni se mnou (i ostatními) si něco vyřizovat. Naopak divili se[,] když jsem jim řekl,

že jdu domů. Stejně tak to bylo i druhý den, kdy jsem přišel do zaměstnání dle sdělení s. ERBENA, abychom se přišli podívat[,] co bude dále. Můj náčelník 12. oddělení s. PLUHÁČEK⁵¹ byl instruován, aby mne poslal domů, což jsem také udělal. Doma jsem byl další 2 dny[,] kdy jsme o vlastní vůli znovu přišel do budovy a požádal o zbytek (12 dní) řádné dovolené. Tuto jsem dostal a dále jsem se zdržoval doma a nebo na chatě v Řevnicích. Po celou dobu 12 dnů jsem s nikým nehovořil, nikoho nevyhledával a s nikým se nesetkal.

Vše, co jsem uvedl, pokládám za závažnou okolnost.

Domnívám se, že byl spáchán nezákonný čin, neboť zcela bezdůvodně jsem byl s dalšími soudruhy zajištěn dne 21. 8. [19]68. Dále mně bylo odmítnuto a znemožněno vykonávat služební povinnosti. Vládou ani bezprostředními nadřízenými orgány MV nebyl vyhlášen mimořádný stav, který by snad mohl být použit jako argument k tomu[,] co se mně i jiným stalo. Kromě toho mně i ostatním bylo vyhrožováno, že budou vyšetřovány jakési závažné okolnosti, či nějaká moje činnost, pro kterou jsem byl internován.

Kromě těchto okolností jsem se dostal do silného nervového rozrušení a přiznávám, že zbytek dne 21. 8. [19]68 jsem nebyl schopen logicky uvažovat, což mohlo mít za následek tragedii[,] případně vážné následky na zdraví. Uvádím to vše proto, že člověk v takových chvílích uvažuje různě. Může ohrožovat sebe ale i ostatní. Může spáchat nepředložené činy.

Proto pokládám vše[,] co se stalo, za nelidské a nezodpovědné. Z těchto důvodů se obracím na Vás s. Hrabino jako na svého představeného a žádám, aby celá uvedená záležitost byla řádně vyšetřena. A nejen to, aby

bylo mně i ostatním řádně odpovězeno[,] z čeho jsme jsme dle vyjádření s. ERBENA[,] mého náčelníka II. odb[oru,] a s. PEŠKY[,] předsedy CUV[,] obviňováni. Jestliže jsem se dopustil závažných a nebo trestných činů služebních, nebo zda jsem poškodil stranu a zájmy našeho státu.

Trvám na tom, jestliže se neprokáže nic z toho, žádám nejen o vysvětlení, ale také o satisfakci ze strany svého náčelníka s. ERBENA[,] ke kterému mám od onoho 21. 8. [19]68 osobní nedůvěru. Stejně tak i k s. PEŠKOVÍ, kterého nepokládám za funkcionáře na takové úrovni, který se snížil k osobním invektivám a snižování důstojnosti člověka.

Na závěr ještě toto: mé názory a postoje se nemusí absolutně krýt s názory a postřehy ostatních soudruhů. Byl jsem velmi duševně rozrušen, neboť jsem [měl] pocit křivdy a nespravedlnosti. Uvedl jsem však to[,] co jsem viděl[,] slyšel a prožil a co si myslím.

[..]⁵²

Archiv bezpečnostních složek, f. IMV, 03-13, s. 27-31. Fotokopie strojopisu.

7. 1968, 24. ZÁŘÍ – INFORMACE POR. JIŘÍHO KAVČIAKA O NEOPRÁVNĚNÉM INTERNOVÁNÍ DNE 21. 8. 1968.

[..]⁵³

Já, por. Jiří Kavčiak, zařazený t.č. jako referent rehabilitační komise zdejší správy, předkládám informaci ve věci mého neoprávněného zadržení a neoprávněné internace dne 21. 8. 1968.

Dne 21. 8. 1968 jsem byl po příchodu do budovy upozorněn stráží u vchodu[,] abych se šel ke stolku zapsat (kdo vykonával funkci strážné-

51 Mjr. František Pluháček (nar. 10. 10. 1920) byl od 1. 9. 1965 do 15. 4. 1969 zástupcem náčelníka 7. oddělení II/A odboru KS-SNB Praha.

52 Vlastnoruční podpis J. Slovák.

53 Příjmové razítko: Ministerstvo vnitra, 14. X. 1968, čj. IM-984/10-68.

ho u vchodu, se již nepamatují). Po příchodu ke stolku, za kterým seděl kpt. Jiří MALÝ, jsem byl uvítán slovy: „ááá Káááčááá“ a způsobem[,] jakým se odškrtaávají předměty při inventúře, jsem byl „odškrtnut“. U stolku stál kpt. Jaroslav HIRŠMAN a domnívám se, že kpt. Václav HLAVATÝ, opodál stál kpt. Stanislav PODRAZSKÝ. Kpt. Jiří MALÝ dával pokyn, domnívám se, že to bylo HLAVATÉMU[,] „Václave[,] vem si ho“. Kpt. PODRAZSKÝ stojící opodál zvolal na adresu MALÝHO[,] „já si ho vezmu.“ PODRAZSKÝ přistoupil a byl jsem uchopen za předloktí pravé ruky a jako vítěz zvolal[,] „táák poř Jiříííííííí“. Uchopení mé ruky bylo nenormálně silné. Ze sevření jsem se vyprostil a tázal se[,] co se děje. PODRAZSKÝ se tázal[,] zda-li mám zbraň, sdělil jsem[,] že v pracovně, a projevil jsem snahu odejít do své pracovny, která je v přízemí. PODRAZSKÝ svým tělem mi tuto možnost nedal a poučil mě[,] abych nedělal blbosti a šel s ním, kam jsem měl jít[,] to neřekl. Znovu jsem byl uchopen za rukáv levého rukávu[!]. Když jsem žádal o vysvětlení, prohlásil[,] „Víš, my Ti[!] nevěříme, v případě nasazení s Tebou nepočítáme,“ a zároveň jsem byl tlačěn ke schodišti.

Asi ve třetím patře jsem se zastavil a prohlásil[,] „víš, co Stando, já Ti[!] uteču.“ PODRAZSKÝ celkem mírně, avšak vzrušeně žádal, abych nedělal hlouposti, abych mu nedělal těžkosti, přitom si však posunoval pouzdro s pistolí. Pochopil jsem, že „tento voják“ je schopen všeho, proto jsem ho následoval do 5. patra. Cestou na moje otázky neodpovídal.

V pátém patře, kde byla isolační místnost[,] jsem byl předán slovy: „tady máte dalšího.“ V místnosti byl přítomen s. ŽELEZNOV, s. LAPÁČEK, s. MEJSTRÍK, s. BERAN, s. HORÁK, později přišli ss. VAJS Jiří a SLOVÁK Jar. U dveří místnosti stál pprap. KVÍTEK Miroslav a mjr. SOKOL Jan, který mě vyzval[,] abych odevzdal zbraň a jakýkoliv nůž do zásuvky stolu[,] u kterého stál. V této zásuvce jsem zahlédl nože a střelné - osobní zbraně. Oba strážci byli v polní

uniformě[,] ozbrojeni osobní zbraní a samopalem. Chování strážců bylo v rámci jejich funkce korektní, pro naši bezpečnost ná[s] doprovázeli i na WC, v mém případě se jednalo o SOKOLA.

Po příchodu do této místnosti - vězení jsem se přítomných dotazoval[,] kdo dal pokyn takto jednat, žádal jsem o vysvětlení. Oba strážci nebyli schopni podat jakékoliv vysvětlení.

V diskusi s internovanými soudruhy jsem dospěl k závěru, že naše internace má zřejmě politické důvody. V internační místnosti, která má rozlohu asi 12 m²[,] bylo celkem 10 osob, 8 internovaných a 2 strážci. V této místnosti jsem zjistil, že okna je [jsou] silně zamřížovaná, že byl odstraněn telefon a rozhlas po drátě. Dále jsem zjistil, že dveře jsou zajištěné obrácenou klikou - knoflík dovnitř.

Po dobu nedobrovolného pobytu v této místnosti jsme se dožadovali vysvětlení. Asi v 09.00 hod. se dostavil ERBEN a PEŠKA, jinak to předseda CÚV město. S. MEJSTRÍK se jako člen tohoto CÚV, který představoval PEŠKA[,] tázal[,] kdo dal pokyn a jaké jsou důvody k naší internaci. Po delší diskusi nám bylo sděleno, že pokyn k „isolaci“ dal MOLNÁR a to pro naši bezpečnost“. Na dotaz[,] proč nám byli[!] odebrány zbraně a nože[,] bylo sděleno, že z toho důvodu[,] abychom si v rozrušení něco neudělali. PEŠKA v podstatě argumentoval tím, že jsme od ledna 1968 „dělali za zády strany“. Logické vysvětlení našeho postavení nebyl schopen podat žádný z nich.

Na případné otázky z naší strany PEŠKA reagoval: „co mi kladeš takovou otázku?“. S. MEJSTRÍK jako člen CÚV požadoval na PEŠKOVÍ svolání tohoto orgánu. PEŠKA se divil a sdělil, že CÚV svolávat nebude, že není k čemu.

V průběhu této bouřlivé diskuse jsme se stále dožadovali vysvětlení a hlavně propuštění. Oba „funkcionáři“ odešli[,] aby se poradili a vyžádali stanovisko MOLNÁRA, které nám budou[,] jak prohlásili[,] tlumočit.

Kolem 11.00 hod. se opět oba „funkcionáři“ vrátili a tlumočili nám rozhodnutí MOLNÁRA, že máme ihned opustit budovu. Nemohli se však shodnout v tom, kdy máme opět nastoupit do zaměstnání. PEŠKA sděloval, že druhý den, ERBEN navrhoval - doporučoval[,] abychom předtím telefonicky zavolali, nakonec prohlásil[,] abychom se vrátili, až se situace vyjasní, že toto nebude dlouho trvat, máme počkat na prohlášení vlády, které se právě očekává.

Po určitém váhání byli[!] vráceny osobní zbraně a kapesní nože. Na pracoviště, až na výjimky[,] se nesmělo. Kdo potřeboval na pracoviště[,] byl doprovázen[,] aby nešel sám. Oba „funkcionáři“ nás doprovodili až k východu u budovy.

PEŠKA byl v rozhovoru velmi agresivní, v diskusi nebyl schopen obhájit ani vlastní názor. Jeho argumentace byla směšná, zřejmě tento moment byl určující v tom, že své jednání neovládal. Dle mého názoru, kdyby o našem propuštění rozhodoval PEŠKA, internace by se jistě protáhla o několik dnů.

Do zaměstnání jsem nastoupil jako ostatní internovaní na pokyn s. KARASE a na pokyn s. HRABINY, tedy 7 dnů mně a ostatním bylo bráněno v plnění úkolů na svém pracovišti.

Do dnešního dne mi nebylo podáno žádné vysvětlení, proč jsem byl internován.

D o d a t e k :

Dne 17. 9. 1968 byla svolána schůzka stranické skupiny 6. oddělení II/A, kde jsem dosud členem. Na této schůzce se hovořilo i o událostech, které jsem popsal. V této souvislosti PODRAZSKÝ sdělil, že vítá možnost říci si zde, v této budově, své názory a že své názory může zde také uplatnit. Je si vědom, že jinde by mu to nebylo umožněno.

V souvislosti s internováním prohlásil, že kdyby měl možnost, kdyby byl postaven před stejnou situací jako 21. 8. 1968, postupoval by zrovna tak[,] jak postupoval tehdy.

HIRMAN v této souvislosti sdělil, že dostali seznam osob, které měli izolovat, on že plnil jen rozkaz.

Z á v ě r : Z uvedeného je patrné, že

- a) zadrženi 21. 8. 1968 bylo neoprávněné,
- b) neoprávněná byla i internace[.],
- c) zde bylo bráněno v plnění povinností na pracovišti po 7 dnů.

I n f o r m a c i postupuji k Vašemu případnému opatření. V případě jakéhokoliv opatření z Vaší strany upozorňuji na nutnou součinnost s příslušnou prokuraturou, která je o internaci předběžně informována.

[..]⁵⁴

Archiv bezpečnostních složek, f. IMV, 03-13, s. 36-39. Fotokopie strojopisu.

8. 1968, PŘED 14. ŘÍJNEM – VYJÁDŘENÍ NPOR. JIŘÍHO VAJSE K INTERNACI DNE 21. 8. 1968.

[..]⁵⁵

Dne 21. 8. 1968 jsem se dostavil do zaměstnání po osmé hodině ránní a to vzhledem k tomu, že nebylo možno použít dopravní[ch] prostředků. O vstupu cizích vojsk do ČSSR, nebo o mimořádné situaci mě nikdo nevyrozuměl.

Po příchodu do budovy jsem byl některým z příslušníků uveden ke stolku[.], za kterým seděl s. MALÝ. V seznamu odškrtnl mé jméno, po pravé straně napsal č. 120, zavolal poblíž stojícího s. HIRMANA a řekl: „A taky odvést!“ S. HIRMAN mě uchoopil za rukáv, vedl mě po schodech a několikrát opakoval, abych mu nedělal těžkosti. Chtěl jsem si odložit

kabát a tašku do kanceláře, ale za rukáv jsem byl táhnut dále po schodech[.] přičemž s. HIRMAN prohlášoval, že nikam nesmím a že mě musí dovést přímo na místo. Nechápal jsem. Po příchodu do 5. patra jsem byl zaveden do místnosti, kde již bylo 6 soudruhů a to s. MEJSTRÍK, s. LAPÁČEK, s. KAVČIAK, s. ŽELEZNOV, s. BERAN a s. HORÁK. Mimo těchto příslušníků byli přítomni a ozbrojeni s. SOKOL a s. KVÍTEK, kteří mi odebrali zbraň a kapesní nůž. Žádal jsem vysvětlení a bylo mi sděleno, že až do vyřešení situace se nesmím z místnosti vzdálit – opustit a že je to rozkaz s. MOLNÁRA. Jako poslední byl přiveden s. SLOVÁK.

Asi za hodinu po našem dožadování se dostavil s. ERBEN a s. PEŠKA. Došlo k poměrně ostré výměně názorů. S. ERBEN nás informoval, že jde o opatření, jehož cílem je zajistit naši bezpečnost před ostatními příslušníky KS SNB Praha. Dále kolem poledních hodin prý bude v čs. rozhlase uskutečněno vládní prohlášení a potom bude s konečnou platností rozhodnuto[.] co s námi bude podniknuto. Žádali jsme též rozhovor se s. MOLNÁREM, ale na naši žádost nebylo ze strany strážců i s. ERBENA a s. PEŠKY reagováno. Pokud vím[.] tak s. MEJSTRÍK žádal s. PEŠKU o okamžité svolání CÚV, ale s. PEŠKA s úsměvem odmítl, že prý nejsou důvody pro svolávání CÚV. Potom se s. PEŠKA dostal do ostré slovní polemiky se s. BERANEM, kterému vyčítal, že prý organizoval bez vědomí CÚV schůze mladých příslušníků a prováděl některé další akce zaměřené proti starším příslušníkům.

Konkrétně jsem se tázal s. ERBENA[.] jaké důvody jsou pro mou internaci, a bylo mi řečeno: „O tobě jsme mysleli, že již nepřijdeš, že jsi byl ostatními varován!“ – To bylo vše.

Nevím přesně, ale asi kolem 11 hodiny opět přišel s. ERBEN a s. PEŠKA a sdělili, že z rozkazu s. MOLNÁRA máme opustit budovu, nemáme nikomu sdělovat [nic] o svém zadržení, máme se zdržovat doma[.] pokud nebudeme vyrozuměni. Před odchodem mi byla vrácena má pistole a kapesní nůž, byl jsem odveden s. ERBENEM do mé kanceláře, kde jsem si vzal peníze, a opět jsem byl vyprovázen s. ERBENEM ke vchodu, tedy k východu z budovy. Do zaměstnání jsem nastoupil opět po několika dnech.

[..]⁵⁶

Archiv bezpečnostních složek, f. IMV, 03-13, s. 32-33. Fotokopie strojopisu

9. 1968, 3. ŘÍJNA - VYJÁDŘENÍ ZÁSTUPCE NÁČELNÍKA II/M ODBORU KS-SNB PRAHA PPLK. JOSEFA ERBENA INSPEKCI MINISTRA VNITRA.

[..]⁵⁷

V ranních hodinách dne 21. 8. 1968 bylo izolováno od ostatních pracovníků několik soudruhů v zájmu jejich ochrany před napadením, které jim hrozilo pro jejich činnost, kterou vyvíjeli v letních měsících t. r. na zdejší správě.

Jejich izolace byla podle mého názoru nutná v zájmu jejich bezpečnosti vzhledem k tomu, že příchodem vojsk a po vyhlášení 100 % pohotovosti, tedy po soustředění všech pracovníků na správu, docházelo mezi soudruhy k ostrým debatám a mimo jiné i k určitému vyvrcholení nahromaděných výhrad vůči soudruhům, kteří vyvíjeli na správě činnost mimo řádně volené stranické orgány i mimo vedení odboru, která hraničila s hrubým porušováním stanov

54 Vlastnoruční podpis J. Kavčiaka.

55 Příjmové razítko: Ministerstvo vnitra, 14. X. 1968, čj. IM-984/10-68.

56 Vlastnoruční podpis J. Vajse.

57 Příjmové razítko: Ministerstvo vnitra, 14. X. 1968, čj. IM-984/10-68.

SNB-Městská správa VB Praha
inspekční oddělení

Č.j. VB -

Praha dne 4.5.1970

Vedení MS-VB Praha

z d e .

Přílohy : 1/11

S. V a j s Jiří, kpt.

S. Vajs Jiří od svého příchodu na MS-VB Praha, t. j. od prosince 1968 vystupoval jako pravicový oportunist, nacionalista a anti-sovětista. Při rozhovorech na pracovišti odsuzoval vše, co KSČ vytvořila za uplynulé období, podceňoval a zesměšňoval úspěchy SSSR zejména v oblasti kosmonautiky a naopak obdivoval se Západu.

Byl plně poplatný politice představované tehdejším vedením ÚV-KSČ v čele s Alex. Dubčekem, Smrkovským a dalšími "muži ledna".

Vystupoval otevřeně proti stupu spojeneckých vojsk na naše území v srpnu 1968 a o neoprávněnosti vstupu přesvědčoval ostatní na pracovišti.

Po celý rok 1969 se stýkal na pracovišti s pravicovými oportunisty z KS-SNB, tzv. skupinou AKTIVU MLADÝCH, a utvrzovali se ve svých protistranických názorech.

Zesměšňoval vedoucí představitele ÚV-KSČ, kteří zůstali věrni proletářskému internacionalismu, jako ss. Bilak, Indra, Jakeš, Štrougal, Kolder a další.

Přebíral demagogická a protistranická vystoupení nepřátel socialismu v tehdejším denním tisku, zejména v PRÁCI, tlumočil je na pracovišti jako pravdivá a popisované činy vydával za návrat "do padesátých let".

Agitoval na pracovišti zato, že vývoj vnitropolitických událostí po lednu 1968 není dílem kontrarevolučních sil, ale snahou poctivých lidí za nápravu křivd minulých let spáchaných KSČ a že vývoj těchto událostí je bojem za uskutečnění socialismu s "lidskou tvář".

N a v r h u j i :

1/. Propustit ze služeb MV.

strany i služebních předpisů MV a která vedla k určité demoralizaci uvnitř aparátu.

Činnost této skupiny lidí byla již před 21. 8. několikrát předmětem jednání na vedení odboru i na CÚV. V prvním týdnu měsíce srpna došlo dokonce k jednání mezi mnou a předsedou CÚV a tajemníkem MV-KSČ s. LITEROU⁵⁸ za přítomnosti s. HORÁKA, kde bylo s [z] mé strany i se [ze] strany předsedy CÚV poukazováno na škodlivé důsledky činnosti této skupiny především z hlediska narušování kázně, což v ozbrojených složkách může vést k vážným konfliktům. S. LITERA toto uznal a přislíbil, že se uskuteční jednání mezi CÚV a s. LISEM⁵⁹ z MV-KSČ, který byl vůdčí postavou této skupiny soudruhů, a že bude zjednána náprava. Po několikerém urgování však k tomuto jednání nedošlo a rozpory mezi touto skupinkou lidí a ostatními pracovníky správy nadále narůstaly až do 21. 8. 1968.

Řešení této situace již v zárodcích bylo s [z] pozice náčelníka velmi obtížné vzhledem k tomu, že jsem byl po příchodu z dovolené koncem července t.r. seznámen s tím, že s. SAKSL byl zproštěn funkce a že dočasně do vyřešení situace mám vést odbor já. Vedl jsem jej tedy s týdenní přestávkou v srpnu prakticky 14 dnů.

Rozhodnutí o izolaci soudruhů bylo provedeno s. MOLNÁREM na základě situace tak, jak ji znal, a jsem přesvědčen, že zde nešlo o likvidaci politických odpůrců tak[,] jak se snaží někteří soudruzi věc líčit, ale že měl na mysli především jejich bezpečnost a obavu z toho, aby nedošlo v kritických dnech na správu k nějaké tragedii. Způsob[,] jakým byla izolace provedena[,] nebyl podle mého názoru zvláště vhodný, i když v kritický den[,] kdy k ní došlo[,] bylo velmi těžké rozhodnout o tom, zda soudruhy poslat

domů vzhledem k tomu, že nebylo jasné[,] jak se situace v Praze vyvine a zda by nebyli ve svých bydlíštích ohroženi ještě více. V izolaci byli soudruzi prakticky jen několik hodin, kdy si vyžádali rozhovor se mnou, a po tomto rozhovoru jsem šel za s. MOLNÁREM, kde jsem spolu s předsedou CÚV doporučil, aby byli soudruzi z izolace propuštěni a mohli odejít domů. V té době byl také vydán pokyn i ostatním pracovníkům, kteří jsou vyčerpáni a potřebují si odpočinout, aby jim byl umožněn odpočinek doma. Při rozhovoru se soudruhy, kdy jsem jim tlumočil rozhodnutí s. MOLNÁRA o tom, že se mohou odebrat domů, bylo jim též mnou oznámeno, aby přišli druhý den do práce, eventuálně aby si zavolali, že se o nástupu dohodneme. Druhý den se skutečně dva soudruzi na správu dostavili. Jeden si vzal dovolenou a druhý odešel k lékaři a zůstal doma nemocen. Ostatní se po celou dobu neohlásili[,] až když byli vyzváni s. HRABINOU, který je soustředil na zvláštním pracovišti, kde byli až do celkového uklidnění poměrů v nové izolaci.

Pokud šlo o otázku jejich odzbrojení, nebyla tato řešena[,] pokud je mi známo[,] na základě toho, že by snad někoho vlastními zbraněmi soudruzi ohrožovali, ale na základě toho, aby některý ze soudruhů si jejich soustředění do vyhrazené místnosti špatně nevykládal a neublížil si na zdraví. Při jejich odchodu do bydlíště jim byly zbraně v posledních hodinách dne 21. 8. vráceny.

Činnost skupiny soudruhů před 20. 8. 1968, kteří byli izolováni, zatím nemohu sám hodnotit vzhledem k tomu, že jsem neměl možnost ani zájem ji prověřovat a předpokládal jsem, že po jednání se s. LITEROU ustane. Pokud je mi známo, zabývá se tímto v současné době komise CÚV.

[...] ⁶⁰

pplk. Josef Erben

Foto: ABS

58 Bohumír Litera byl tajemníkem městského výboru KSČ Praha.

59 Ladislav Lis byl tajemníkem městského výboru KSČ Praha.

60 Vlastnoruční podpis J. Erbena.